

BIJLAGE XLVIII. **RAPPORT over „Uniforme Attestaties”.**

De Particuliere Synode van Overijssel-Gelderland stelt voor dat de Generale Synode zal besluiten, uniforme attestaties en doopattesten te aanvaarden, ten gebruike in al onze kerken, opdat ook daarin de eenheid en saamhoorigheid van onze kerken zou uitkomen.

Daarentegen sprak de classis Groningen uit, dat ze in 't geheel geen behoefte gevoelt aan een eenheidsattestatie, daar eenvormigheid de vloek is van het moderne leven.

Uw Commissie acht uniforme attestaties niet gewenscht, omdat een attestatie meer is dan een doopbewijs of een bewijs van lidmaatschap en bij dat meerdere ook de verscheidenheid zich zal voordoen. Waarom zal bij vertrek van een lid der gemeente de eene kerkeraad den andere niet inlichten of dit lid ambtsdrager is geweest, veel gevoelt voor het werk der zending en dat der evangelisatie, voor het werk onder de jeugd en daarvoor bijzondere gaven ontvangen heeft enz. Of ook dat de vertrekkende een zwakke broeder of zuster is, die bijzondere zorg van den kerkeraad behoeft?

Het bezwaar dat de kerkeraad van Bilthoven inbrengt tegen mededeelingen op de attestatie zal wel in hoofdzaak gaan tegen mededeelingen aangaande de zwakheid van het vertrekkende lid. De Commissie kan dit bezwaar niet deelen, omdat de mededeelingen, zaken zullen betreffen, die de kerkeraad met het daarbij betrokken lid meer dan eens zal hebben besproken en er dan toch moeilijk bezwaar tegen kan worden ingebracht, dat dit lid er kennis van heeft in hoeverre de nieuwe kerkeraad wordt ingelicht.

Er zijn mededeelingen die op elke attestatie moeten voorkomen, nl. de naam, de namen der ouders, de plaats en den datum van geboorte, doop, belijdenis en kerkelijke huwelijksbevestiging, of de vermelding dat het huwelijk niet kerkelijk werd bevestigd. Ook vindt Uw Commissie het gewenscht dat vermeld wordt uit welke gemeente en wanneer het vertrekkende lid is gekomen in de gemeente waaruit het nu vertrekt. De vermelding van de namen der ouders, zoowel van belijdende leden als van doopleden, acht Uw Commissie gewenscht omdat er nog al eens gelijkkluidende namen zijn en omdat een nauwkeurige kerkelijke administratie waarde heeft, wanneer die van de Burgerlijke Stand in ongereedheid mocht komen.

Indien er geen verdere mededeelingen noodig zijn, kan de kerkeraad volstaan met den anderen kerkeraad te verzoeken het vertrekkende lid, als het een dooplid is onder zijn opzicht te nemen en verder te onderwijzen; en als het een belijdend lid is het onder zijn opzicht te nemen en tot het gebruik van de sacramenten toe te laten.

Indien noodig zou een model van attestatie kunnen zijn, zooals hierbij is opgenomen, nl.:

Aan den Raad van De Gereformeerde Kerk
(onderh. art. 31 K.O.) te

Waarde Broeders,

De Raad van De Gereformeerde Kerk te deelt U mede dat
..... naar Uw Gemeente vertrekt en geeft hem/haar bij zijn/haar
vertrek onderstaand getuigenis voor U mede.

De namen van de ouders zijn en

Hij/zij is geboren den te en gedoopt den
in de Kerk te; en deed openbare belijdenis, den
..... in de Geref. Kerk te

Zijn/haar huwelijk werd kerkelijk voltrokken in de kerk, te
....., den

Hij/zij is in onze gemeente ingekomen als dooplid/belijdend lid uit de Geref.
Kerk van, den

.....
.....

Zijn/haar adres in de nieuwe woonplaats is

De Kerkeraad verzoekt U deze(n) broeder/zuster onder Uw opzicht te nemen en tot het gebruik der sacramenten toe te laten.

Met Broedergroeten,
De Raad van De Geref. Kerk
van
....., Praeses.
....., Scriba.

.....,..... 19...

Aan den Raad van De Gereformeerde Kerk
(onderh. art. 31 K.O.) te

Waarde Broeders,

De Raad van De Gereformeerde Kerk te deelt U mede dat
..... naar Uw Gemeente vertrekt en zendt U over hem/haar bij
zijn/haar vertrek onderstaand getuigenis toe.

De namen van de ouders zijn en
Hij/zij is geboren dan te en gedoopt den
in de Kerk te

Hij/zij is in onze gemeente ingekomen als dooplid uit de Gereformeerde Kerk
van, den 19.....

Zijn/haar adres in de nieuwe woonplaats is

De kerkeraad verzoekt U deze(n) broeder/zuster onder Uw opzicht te nemen en hem/haar verder in de leer der waarheid te onderwijzen.

Met Broedergroeten,
De Raad van De Geref. Kerk
van
....., Praeses.
....., Scriba.

.....,..... 19...

De Commissie stelt Uw vergadering voor:

1. uit te spreken, dat bij een attestatie moet blijken, dat het inderdaad een getuigenis is aangaande belijdenis en wandel van den vertrekkende, welk getuigenis op verzoek van den vertrekkende of van zijn verzorgers, door den kerkeraad van vertrek wordt gericht aan den kerkeraad van aankomst, en dat bij belijdende leden, inbegrepen eventueel hun gedoopte kinderen, aan den vertrekkende wordt meegegeven;
2. er bij de kerkeraden sterk op aan te dringen, dat de in het rapport genoemde gegevens aangaande zaken, die voor ieder gelden, op de attestatie worden vermeld;
3. zoo men van een model gebruik wil maken, de als proeven bij dit rapport opgenomen modellen daartoe bij de kerkeraden aan te bevelen.

Namens de Commissie,
K. DOORNBOS,
J. F. VAN HULSTELJN.

BIJLAGE XLIX. RAPPORT over het benoemen van adviseurs voor diaconiën.

De particuliere synode van Noord-Brabant en Limburg en Zeeland verzocht de generale synode adviseurs te benoemen voor onze diaconiën.

Uw commissie merkt op dat dit verzoek van de particuliere synode van Noord-Brabant en Limburg en Zeeland den indruk wekt alsof er de gedachte leeft dat de verzorging der armen wel zeer nauw met den arbeid der kerken verbonden is maar toch niet tot het eigenlijke werk der kerken behoort. Immers worden kerkelijke zaken op de kerkelijke vergaderingen behandeld maar zooals uit dit verzoek blijkt, wil men met de moeilijkheden der diakenen niet naar de kerkelijke vergaderingen gaan maar naar adviseurs buiten die vergaderingen, al wil men dan ook dat de generale synode deze adviseurs zal benoemen.

Uw commissie is van oordeel dat de verzorging van de armen de taak der kerken is en dat de kerken dezen arbeid verrichten door haar ambtsdragers, in dit geval de diakenen. In kleine kerken waar de diakenen met de ouderlingen vergaderen is er minder gevaar dat men uit het oog verliest, dat de verzorging der armen het werk der kerken is, dan in grootere kerken waar de diakenen afzonderlijk vergaderen.

De Kerkenordening spreekt niet van diaconiën. De Kerkenordening kent vierderlei samenkomst n.l. den Kerkeraad, de Classicale vergadering, de Particuliere Synode en de Generale of Nationale. Van een vijfde samenkomst, die van Diaconiën, wordt niet gesproken. Wel wijst de Kerkenordening de in art. 29 genoemde vier vergaderingen aan als de plaats waar het werk der diakenen als ambtsdragers van de kerken ter sprake komt. Art. 25 der Kerkenordening zegt dat de diakenen een eigen ambt hebben en dat ze rekening zullen doen in de kerkeraad. Men moet het begrip „rekening doen” toch al heel nauw nemen indien men daarmede alleen wil verstaan, dat nagegaan zal worden of de inkomsten en uitgaven kloppen. 't Spreekt van zelf, dat de diakenen met hun mede-ambtsdragers op de kerkeraad hun werk bespreken en met de moeilijkheden van dat werk voor den dag komen. Art. 23 van de Kerkenordening zegt dat de ouderlingen niet alleen opzicht hebben over de dienaren des Woords en over elkander maar ook over de diakenen. En dit opzicht is niet alleen controle, maar ook en veel meer het geven van raad en hulp, zooals blijkt uit het formulier van bevestiging van de ouderlingen. Dit opzicht van de ouderlingen over de diakenen neemt het eigene van het ambt der diakenen niet weg, evenmin als dit opzicht het eigene van het ambt van dienaar des Woords weg neemt. Diakenen zijn ambtsdragers in de kerken en geen ambtenaren van den kerkeraad.

De aangewezen plaats voor diakenen om hun moeilijkheden voor te leggen is dus de kerkelijke vergadering, en daarvan allereerst de kerkeraad. Zijn de moeilijkheden van dien aard, dat ook de kerkeraad er niet uitkomen kan, dan moet de kerkeraad met deze moeilijkheden gaan naar de meerdere vergaderingen.

Uw commissie herinnert daarbij aan de rondvraag naar art. 41 der Kerkenordening, die op elke vergadering van de classis wordt gehouden. Art. 41 noemt voor de rondvraag uitdrukkelijk de vraag of de armen worden verzorgd en of er iets is waarin de kerken de hulp der classis noodig hebben. Deze vraag is niet alleen inforatoriaal maar uitdrukking van de bereidheid om met liefde elkaar te helpen wanneer er moeilijkheden zijn.

Indien nu de generale synode zou voldoen aan het verlangen van de part. synode van Noord-Brabant en Limburg en Zeeland, zou zij daarmee uitspreken, dat de kerkelijke vergaderingen niet bij machte zijn zonder hulp van buiten haar werk te doen. Dit uit te spreken zou zoo erg niet zijn, indien zulke onmacht er inderdaad zou zijn. Maar Uw commissie is van oordeel dat deze onmacht er niet is en dat indien de verzorging der armen als een kerkelijke zaak kerkelijk wordt behandeld er geen behoefte zal zijn aan adviseurs, bijzonder voor de diakenen. Bovendien zou de generale synode door het benoemen van zulke adviseurs de diakenen wijzen in een verkeerde richting om het noodige advies te zoeken.

Uw commissie heeft met waardeering kennis genomen van de uitspraak van de part. synode van Zuid-Holland van 11 April 1946 waarbij diakenen die advies behoeven, worden gewezen naar hun kerkeraad en deze zoo noodig naar de meerdere vergaderingen, al had Uw commissie liever gehad dat de part. synode van Zuid-Holland had gesproken van diakenen in plaats van diaconiën.

Uw commissie stelt aan de generale synode voor niet te voldoen aan het verzoek van de part. synode van Noord-Brabant, Limburg en Zeeland, omdat:

1. de verzorging der armen een kerkelijke zaak is;

2. de ambtsdragers, door wie de kerken deze zaak behartigen, met de zich daarbij voordoende moeilijkheden behooren te komen op de kerkelijke vergaderingen;
3. en er, indien deze kerkelijke zaak kerkelijk wordt behandeld, geen behoefte zal zijn aan adviseurs bijzonder voor de diakenen.

K. DOORNBOS, *Rapporteur.*

AANVULLEND RAPPORT over het benoemen van adviseurs voor diaconiën.

Uw Commissie heeft aanleiding gevonden, om, gehoord de bespreking op Uw vergadering over „het benoemen van adviseurs voor diaconieën”, het volgende aan het uitgebrachte rapport toe te voegen.

In de bedoelde bespreking bleek namelijk, dat volgens eenige afgevaardigden van de Kerken in Zeeland—N.-Brabant en Limburg het verzoek van de Particuliere Synode dezer Kerken bijzonder doelde op adviseurs in *juridische* zaken, welke zich aan diakenen ter behandeling kunnen voordoen.

Naar aanleiding daarvan worde tweeërlei opgemerkt:

1. Deze bespreking bewijst wel, dat de preciese bedoeling der Particuliere Synode met haar verzoek niet voldoende duidelijk in de bewoordingen daarvan uitkomt, hetgeen ons inziens een leemte is te achten. Een verzoek, voorstel of i.d., dat ter tafel komt, dient zóó te zijn voorbereid en geformuleerd, dat het, zooals het daar ligt, voor behandeling in aanmerking kan komen; anders wordt een goede voortgang in het werk der synode ernstig geremd.
2. Rekening houdende met de naar voren gekomen specialiseering van het verzoek, deelt Uw Commissie Uw vergadering mede, dat zij bij de overweging van dit verzoek in eerste aanleg, niet speciaal en niet uitsluitend heeft gedacht aan permanente adviseurs voor eenige diaconiën in juridische zaken, welke zich aan diakenen ter behandeling kunnen voordoen, maar wel, dat zij bij haar overwegingen deze adviseurs allerminst heeft buiten gesloten. Uw Commissie had zich de gedachte gevormd van adviseurs, zooals de Centrale Diaconale Conferentie die bijv. had aangewezen, onder welke zich ook juristen bevonden. Aangaande die alle heeft Uw Commissie U in haar rapport en conclusies van advies gediend.

Ten overvloede wil zij daaraan nog toevoegen, dat het h.i. onmogelijk op den weg der Synode kan liggen om de kerken voor advies en hulp of tot het verrichten van bepaalde werkzaamheden te verwijzen naar bepaalde personen, als daar zijn: juristen, notarissen, architecten, orgelbouwers, accountants enz. enz. Niet alleen kan de Synode voor zulke personen tegenover de kerken geen verantwoordelijkheid op zich nemen, maar de Synode heeft de kerken in haar keuze ook al geheel vrij te laten. Deze keuze kan, dunkt ons, door de mindere vergaderingen algeheel zelfstandig worden uitgericht. En wat de juridische vragen betreft, die zich als uitvloeisel van de vrijmaking aan onze kerken ook in haar diaconalen arbeid kunnen voordoen, Uwe deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid zullen de kerken daarin voldoende van advies kunnen dienen.

Uw Commissie moge U derhalve ook in tweede aanleg naar de conclusie verwijzen, welke zij U naar aanleiding van het genoemde verzoek reeds heeft voorgesteld.

J. F. VAN HULSTEYN, *Rapporteur.*

BIJLAGE L.

VERHOUDING van onze Kerken ten opzichte van de Hooge Overheid (I).

Ter fine van advies werd aan Commissie III ter hand gesteld onder het opschrift Hooge Overheid het punt van de Agenda: „de Particuliere Synode van Utrecht verzoekt aan de Generale Synode de verhouding van onze kerken ten opzichte van de Hooge Overheid te willen regelen, zulks naar aanleiding van een bij de Particuliere Synode ingekomen vraag van een Diaconale Conferentie te Utrecht op welke wijze de diaconieën zich moeten melden bij de plaatselijke overheid krachtens het te dien opzichte bepaalde bij de armenwet.”

Wij doen Uw vergadering opmerken, dat het *verzoek* dier Particuliere Synode is de verhouding der kerken ten opzichte van de Hooge Overheid te willen regelen,

en de aanleiding van dit verzoek is de vraag van de diaconale conferentie, op welke wijze de diaconiën zich moeten melden bij de *plaatselijke overheid*.

Krachtens het laatste bedoelt de Particuliere Synode van Utrecht in het oijzonder de verhouding van de diaconie tot de plaatselijke overheid ten opzichte van hetgeen bepaald is in de armenwet. Ofschoon het verzoek der Part. Synode het niet noemt brengen ook de kinderwetten de diaconie in verband met de plaatselijke overheid, daar aan Burgemeester en Wethouders gemeld moet worden, dat tot haar taak ook behoort de duurzame verzorging van minderjarigen, en dat zij zich bereid verklaart om een voogdij te aanvaarden; zich helaas daarmee rangschikkend onder de vereenigingen en instellingen van weldadigheid.

Ons advies kan kort zijn: wij zijn van oordeel:

- 1e. dat de verhouding der kerk tot de Hooge Overheid geregeld is en daarmee die der diaconiën;
- 2e. dat indien het noodig is bericht gegeven worde aan Burgemeester en Wethouders van adresverandering.

H. MEULINK.

BIJLAGE LI. VERHOUDING van onze Kerken ten opzichte van de Hooge Overheid (II).

Ter fine van advies werd aan Commissie III ter hand gesteld onder het opschrift Hooge Overheid het punt van Agenda: „de Particuliere van Utrecht verzoekt aan de Generale Synode der verhouding van onze kerken ten opzichte van de Hooge Overheid te willen regelen, zulks naar aanleiding van een bij de Particuliere Synode ingekomen vraag van een Diaconale Conferentie te Utrecht op welke wijze de diaconiën zich moeten melden bij de plaatselijke overheid krachtens het te dien opzichte bepaalde bij de armenwet”.

Wij doen Uw vergadering opmerken, dat het *verzoek* dier Particuliere Synode is de verhouding der kerken ten opzichte van de Hooge Overheid te willen regelen, en de *aanleiding* van dat verzoek is de vraag van de diaconale conferentie, op welke wijze de diaconiën zich moeten melden bij de plaatselijke overheid.

Krachtens het laatste bedoelt de Particuliere Synode van Utrecht in het bijzonder de verhouding van de diaconie tot de plaatselijke overheid ten opzichte van hetgeen bepaald is in de armenwet. Ofschoon het verzoek der Part. Synode zulks niet noemt, brengen ook de kinderwetten de diaconie in verband met de plaatselijke overheid, daar aan Burgemeester en Wethouders gemeld moet worden, dat tot haar taak behoort de duurzame verzorging van minderjarigen, en dat zij zich bereid verklaart om een voogdij te aanvaarden; zich helaas daarmee rangschikkend onder de vereenigingen en instellingen van weldadigheid.

Uw Commissie stelt aan de Synode voor, uit te spreken:

- 1e. dat de Kerken, die zich hebben vrijgemaakt van de zondige besluiten der Synodes 1939—1943 en 1943—1946 den alouden grondslag van het aloude kerkverband hebben bewaard, en mitsdien gebleven zijn wat ze waren, n.l. De Gereformeerde Kerken in Nederland, en dat hiervan mededeeling aan de Hooge Overheid is geschied;
- 2e. dat de diaconiën dezer Kerken elk voor zich als diaconie van de Gereformeerde Kerk ter plaatse zich bij de plaatselijke Overheid in 't verleden hebben bekend gemaakt, met verzoek van plaatsing op de lijst van instellingen van weldadigheid, door welke plaatsing zij rechtspersoonlijkheid hebben verkregen en dus bevoegd zijn tot het verrichten van burgerrechtelijke handelingen, als koop en verkoop, sluiten van contracten, aanvaarden van nalatenschappen enz., in welke bekendmaking verzoek en plaatsing op bedoelde lijst door de bewaring van den ouden verbandsgrondslag in de vrijmaking dier Kerken niet de minste verandering gebracht is;
- 3e. dat van een nieuwe melding of verzoek tot plaatsing op bovengenoemde lijst alzoö geen sprake kan zijn, ook niet bij eventueele onverhoopte weigering der plaatselijke Overheid, onze Diaconiën onder de haar toekomende benaming, namelijk: Diaconie van De Gereformeerde Kerk te te handhaven, aangezien het aan de plaatselijke Overheid niet toekomt, over de daaraan ten grondslag liggende kwestie van de geldigheid dezer benaming een uitspraak te doen; maar dat alleen, waar zulks noodig is, wijziging in 't adres der Diaconie aan de plaatselijke Overheid kan worden bericht.

H. MEULINK.

BIJLAGE LII.

RAPPORT over hetgeen in het Agendum onder het hoofd „VRIJMAKING” is vermeld.

Uw Commissie III nam in behandeling het voorstel van den Kerkeraad van Enschede, dat Uw vergadering zal besluiten, dat de Vrijmaking der Kerken van nu af zal geschieden in overeenstemming met art. 38 der K.O., met welk voorstel de Particuliere Synode van Zuid-Holland per instructie haar instemming bij Uw vergadering heeft betuigd.

Dienaangaande heeft Uw Commissie het volgende overwogen:

1e. de zaak der Vrijmaking wordt er inderdaad door gediend, wanneer deze zooveel mogelijk plaats vindt met de hulp en medewerking van reeds vrijgemaakte kerken in de omgeving, welke hulp en medewerking in het bijzonder kan worden geboden door middel van broeders of kerken, welke door de classicale vergadering van die genabuurde kerken daartoe zijn gedeputeerd.

Zelfs is het naar het oordeel Uwer Commissie noodzakelijk, dat onze kerken niet eens wachten, totdat van hier of daar eenige roepstem tot het bieden van hulp bij de vrijmaking der kerk op eenige plaats, tot haar doordringt. Veeleer hebben onze kerken er uit eigen initiatief zelve zooveel mogelijk toe te arbeiden, dat, waar nog geen vrijmaking is tot stand gekomen, de gewetens worden wakker gemaakt en de roeping tot vrijmaking in den Naam des HEEREN beslag op het hart der christenen gaat leggen. Het is Uw Commissie bekend, dat in meer dan een classicaal ressort onzer kerken ook alzoo wordt gehandeld.

2e. Wordt van de zijde van reeds vrijgemaakte kerken deze medewerking ergens geboden, dan kan bij de organisatie of reorganisatie van den kerkeraad aldaar des te beter worden gerekend met de eischen, die de aan de synodale bindingen ontkomen samenleving ter plaatse zoowel als in de omgeving stelt, alsmede met de eischen eener goede kerkelijke orde in het algemeen.

In dezen weg acht Uw Commissie het in het voorstel van Enschede beoogde voldoende en afdoende te bereiken.

Hierbij evenwel verband te leggen met art. 38 der K.O. lijkt Uw Commissie niet noodig — het bovengenoemde spreekt voor zichzelf — en bovendien niet juist, gezien de strekking van dit artikel der K.O.

3e. Diensvolgens stelt Uw Commissie naar aanleiding van het genoemde voorstel aan Uw vergadering voor, dat zij aan de classicale vergaderingen onzer Kerken aanbevele om, voorzover deze daartoe nog niet mochten zijn overgegaan broeders of kerken te deputeeren, die zullen arbeiden ter bevordering van de vrijmaking in de omgeving, en tot het geven — zoo noodig — van advies aan kerken in de omgeving, bij haar vrijmaking. Daarbij zal het adres dezer gedeputeerde broeders of kerken in de kerkelijke pers behooren te worden gepubliceerd, in het bijzonder in die organen, welke dienen tot voorlichting van hen, die nog onder de zondige bindingen leven.

Namens de Commissie,

J. F. VAN HULSTEIJN, *Rapporteur.*

BIJLAGE LIII.

RAPPORT Gedupeerden door Synodebesluiten.

Aan Commissie III werd opgedragen te rapporteeren:

a. Over het voorstel van de Particuliere Synode van Overijsel-Gelderlnad luidende: De Generale Synode adviseere alle kerken één maal per jaar een collecte te houden, voor de door de Synodebesluiten gedupeerden en verzoeken aan de Particuliere Synodes Deputaten ad hoc te benoemen opdat er onderling overleg mogelijk zij. —

b. Over een ingekomen schrijven van de classis Groningen waarin wordt medegedeeld: De classis is zeer gekant tegen het stichten van een bijzondere kas voor ondersteuning van door de kerkscheuring gedupeerden, daar 't oordeel van de classis is, dat deze personen behooren onderhouden te worden door de daarvoor in aanmerking komende kerkelijke organen. (diaconiën e.d.).

Uw commissie vestigt er de aandacht op, dat in de genoemde voorstellen niet wordt aangegeven wie er met „door de Synode besluiten gedupeerden” bedoeld zijn. De uitdrukking is zoo weinig bepaald, het begrip is zoo wijd van omvang, dat niet na te gaan is, wie er naar de bedoeling der voorstellers onder vallen. Er moet bezwaar tegen worden gemaakt, dat voorstellen, die ter Generale Synode

worden gebracht op zulk een wijze worden geformuleerd, dat naar de juiste bedoeling moet worden geraden.

Het voorstel van Overijssel-Gelderland waartegen de classis Groningen in verzet komt beperkt zich blijkbaar tot de financieel-gedupeerden, daar het handelt over een te vragen collecte. Het houdt zich dus niet bezig met de nood van hen, die op andere wijze getroffen zijn, hoewel deze laatste nood toch de ergste is. Hoe het echter ook zij, als er gevallen voorkomen — van ambtsdragers of van niet ambtsdragers — dat iemand gedupeerd wordt in verband met de bekende Synode besluiten, dan is er de gewone kerkelijke weg voor hulpbetoon: eigen kerk, classis, enz.

Op grond van dit alles adviseert Uw Commissie op het voorstel van de Particuliere Synode van Overijssel-Gelderland om een collecte te vragen voor „door de Synode besluiten gedupeerden” niet in te gaan.

Namens de Commissie,
E. KAMMINGA, *Rapporteur.*

BIJLAGE LIV. **RAPPORT over het schrijven van den Kerkeraad van Groningen betreffende het Archief der Synode.**

In handen van Commissie III werd gesteld een schrijven van den Kerkeraad van Groningen, gedateerd 7 Mei 1946, van den volgenden inhoud:

De voorloopige Generale Synode van Enschede besloot aan den Kerkeraad van Groningen te verzoeken op zich te nemen de verzorging van het archief van de Generale Synode's en het bijhouden van de statistiek onzer Kerken.

De kerkeraad heeft dit verzoek ontvangen en besloot daaraan te voldoen.

Hij droeg de behartiging dezer taak op aan den administrateur zijner kerk br. I. Boersma wiens bureau is gevestigd Jacobijnerstraat 20, telef. 29223.

De kerkeraad droeg hem op in het archief te verzamelen:

- a. de acta van de Generale Synode's en der Particuliere Synode's, vanaf het tijdstip der Vrijmaking;
- b. zoo mogelijk de acta van de Generale Synode's vanaf 1834;
- c. de ingekomen stukken bij- en copie van de uitgaande stukken van de Generale Synode's.

Tevens verzocht de Kerkeraad br. Boersma een register samen te stellen uit de acta der Generale Synode's sedert de Vrijmaking van de onderscheiden belangrijke besluiten ten dienste van den goeden gang van het leven onzer kerken.

Betreffende de statistiek droeg de Kerkeraad br. Boersma op:

- a. in de kerkelijke pers de gang der Vrijmaking te volgen en bij Vrijmaking van kerken zich met deze in verbinding te stellen ter verkrijging van adressen van functionarissen en officieele gegevens betreffende de grootte der gemeente;
- b. deze gegevens als aanvulling op het eerstdaags te verschijnen jaarboekje onzer kerken zoo noodig eens per maand aan alle kerken en Professoren der Theol. Hoogeschool te zenden;
- c. zoo mogelijk te verzamelen de namen en adressen van de verschillende classesdeputaten en correspondenten ten dienste der kerken.

Het komt den kerkeraad voor dat een en ander voor den administrateur niet weinig werk beteekent.

Hij stelt U daarom voor een evenredig deel van het salaris dat hij zijn administrateur uitkeert te mogen brengen ten laste van de kas der Generale Synode b.v. tot een bedrag van f 500.— maximaal.

Met heilbede en broedergroet,

Namens de Kerkeraad voorn.
D. v. DIJK, *Prueses.*
T. MOOIBROEK, *Scriba.*

Uw commissie is van oordeel, dat het eerste deel van dit schrijven, hetwelk het Archief der synode betreft, regardeert de Deputaten door de voorloopige synode van Enschede benoemd, voor toezicht op het archief (Acta art. 41, 84 sub 15), reden waarom zij U voorstelt dit gedeelte van dezen brief in handen te stellen van die deputaten, met opdracht dit deel van den brief te betrekken in hun arbeid en daarover te rapporteeren op de e.k. Synode.

Ten opzichte van het voorstel van den kerkeraad aangaande de salariering adviseert Uwe commissie Uwe vergadering in beginsel uit te spreken aan de kerk van Groningen te vergoeden de onkosten die deze kerk voor de kerken in het gemeen maakt. Maar omdat Uw commissie geen enkel gegeven heeft ter beoordeeling van de grootte van dit bedrag, is zij van meening, dat zulk een oordeel eerst kan gegeven worden nadat Uwe Deputaten ad hoc rapport hebben uitgebracht van hun bevinding. Zij adviseert U daarom, dat Uwe vergadering uitspreke, dat ze toezegging doet in principe van het maximaal bedrag door de kerk van Groningen gevraagd, om de nadere uitwerking over te laten aan de e.v. Synode.

Namens de Commissie,

BIJLAGE LV.

Aan de Generale Synode.

In handen van Uw Commissie stelde U het verzoek van de Particuliere Synode van Overijssel-Gelderland, luidende:

In verband met het feit, dat de Partic. Synode van Overijssel-Gelderland al de kerken binnen haar ressort verzocht heeft, ten behoeve van het provinciaal archief een verslag in te zenden aan haar archivaris, br. J. Wijnbeek te Zwolle, van de reformatie in iedere plaatselijke kerk, tot bewaring van de geschiedenis, verzoekt deze Synode de Generale Synode, hiertoe ook de andere provinciale (particuliere) Synodes op te wekken, opdat in onze Kerken van den aanvang af de verzorging der archieven, mede met het oog op de toekomstige historie-beschrijving, zoo goed mogelijk geschiede;

alsmede de instructie van de Particuliere Synode van Zuid-Holland, welke voorstelt, de woorden „van den aanvang af” in bovengenoemd verzoek te laten vervallen.

Uw Commissie wenscht voorop te stellen, dat de in dit rapport aan de orde zijnde zaak meer de historische documentatie dan de verzorging der archieven betreft.

Twee zaken immers moeten wel worden onderscheiden, te weten eenerzijds de zorg voor de archieven van Kerkeraden, Classes en Synodes, en anderzijds het werk van bureaux voor historische documentatie, dat — strikt genomen — niet tot het werk van den archivaris behoort.

Het materiaal, dat door een documentatiebureau of een historicus wordt bijeengebracht ten behoeve van de geschiedschrijving, noemt men ook wel „archieff”, doch dit mag geenszins worden vereenzelvigd met het archief in den eigenlijken zin van het woord, dat een organisch gegroeid en groeiend geheel is, bevattende de handelingen met bijlagen van een bepaald bestuur, een college, commissie of vergadering.

Blijkens het verzoek van Overijssel-Gelderland zijn in genoemd rapport de werkzaamheden van beiderlei aard aan br. Wijnbeek opgedragen.

Ten aanzien nu van de archieven der Kerkeraden, Classes en Synodes, over welke verzorging als terloops in het verzoek van Overijssel-Gelderland wordt gerept, kan de Commissie verklaren, dat zij het van het hoogste belang acht, dat de Kerkeraden etc., subsidiair de Scribae en Archivarissen, nauwlettend toezien op de bewaring en verzorging der archiefstukken. Zij acht het nuttig, dat daarop niet alleen door een vraag bij de kerkvisitatie, doch bovendien door een speciaal schrijven van de Generale Synode de aandacht wordt gevestigd. Daarmede is ook de zaak, waarover dit rapport handelt, nl. de historische documentatie, gediend.

Wat deze documentatie betreft, heeft Uw Commissie overwogen, of het op den weg der Generale Synode ligt, dit te regelen, dan wel of dit aan het particulier initiatief resp. aan de kerkhistorici moet worden overgelaten.

Uw Commissie meent, dat dit laatste voorop moet staan, doch dat de Generale Synode, hoewel niet tot taak hebbende, geschiedenis te schrijven of het werk van geschiedschrijvers kerkelijk te ijken, zich niet van elke bemoeienis behoeft te onthouden. Die bemoeienis zal dan moeten bestaan in het *opwekken* tot het *doen* beschrijven van de plaatselijke kerkelijke geschiedenis der afgelopen jaren.

Met name de overweging, dat de voorgeschiedenis van de vrijmaking moet worden geput uit stukken, welke zich voor een deel in handen van personen en comité's bevinden, voor welke stukken dus het gevaar van zoekraken zeer groot

is, dan wel uit stukken, die berusten in archieven van de zich noemende „Gereformeerde Kerken” en dientengevolge in vele gevallen niet bereikbaar zijn, doet de noodzakelijkheid gevoelen, de gebeurtenissen der laatste jaren reeds nu, nu zij ons nog levendig voor den geest staan, zoo veel mogelijk vast te leggen, en dit ZOO SPOEDIG MOGELIJK.

Wanneer nu *tot* de Kerkeraden een verzoek uitgaat, om deze zaak plaatselijk ter hand te doen nemen, acht Uw Commissie het gewenscht, dat een dergelijk verzoek *van* de Classis uitgaat en dat de Classis een deputaat benoemt voor de verdere behartiging der zaak.

Uw Commissie stelt U derhalve voor, aan het verzoek van de Particuliere Synode van Overijssel-Gelderland niet te voldoen, doch, tegemoetkomende aan de daarin tot uitdrukking gebrachte behoefte, en zelf overtuigd zijnde van de noodzakelijkheid om in die richting iets te doen, te besluiten:

- a. de Kerkeraden, Classes en Particuliere Synodes te wijzen op de noodzaak van het bewaren en verzorgen der archieven, ja, met klem hun aandacht erop te vestigen, dat geen enkel stuk als onbelangrijk mag worden beschouwd;
- b. elke Classis te verzoeken, een deputaat te benoemen, en de Classes aan te bevelen, dezen deputaten als taak toe te wijzen:
 1. zich in verbinding te stellen met de Kerkeraden binnen het classicaal ressort, teneinde te bereiken, dat een nauwkeurig verslag van de geschiedenis der vrijmaking in elke gemeente worde samengesteld, voorzien van afschriften van officiële stukken en uittreksels uit notulen, en vergezeld van ter plaatse geschreven of gedrukte brochures en vlugschriften; met de bedoeling, dat dit verslag met bijlagen hem (den deputaat) worde toegezonden;
 2. de ontvangen verslagen te doen vermenigvuldigen en daarvan een exemplaar te zenden aan den betrokken (vrijgemaakten) Kerkeraad, aan de Classis, aan de Particuliere Synode, aan de Generale Synode of haar onder c. te noemen deputaat, en minstens vier exemplaren aan de Bibliotheek van de Theologische Hoogeschool, dit laatste mede ten dienste van onzen hoogleeraar in de Kerkgeschiedenis;
 3. van zijn werkzaamheden en het resultaat daarvan rapport uit te brengen aan de Classis, en van dat rapport een afschrift te zenden aan den onder c. te noemen generalen deputaat;
- c. een deputaat te benoemen, wien worde opgedragen:
 1. aan de Kerkeraden, de Classes, en de onder b. genoemde classicale deputaten alle eventueel verlangde nadere inlichtingen te verschaffen, welke verband houden met de onderhavige aangelegenheid;
 2. verder alles te doen wat bevorderen kan, dat op zoo kort mogelijken termijn de classicale deputaten hun gegevens bij hem inzenden;
 3. van de verkregen resultaten rapport uit te brengen aan de eerstvolgende Generale Synode;
- d. met het oog op de urgentie van deze zaak zoo spoedig mogelijk een afschrift van het rapport Uwer Commissie aan alle Kerkeraden en Classes te zenden.

Ten slotte wil de Commissie U zeggen, dat in haar midden de wenschelijkheid werd uitgesproken, dat een of meer personen worden aangezocht resp. aangemodigd, de (voor-)geschiedenis van de vrijmaking — landelijk gezien — te beschrijven. Uw Commissie heeft echter op dit punt niet verder willen ingaan, daar dit buiten de haar ter behandeling gegeven stukken valt.

Namens Commissie III:

C. D. GOUDAPPEL, *Rapporteur.*

BIJLAGE LVI.

DEPUTATEN VOOR CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSCHE KERKEN.

Aan de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland (onderhoudende art. 31 K.O.), bijeen te Groningen, April 1946.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Deputaten benoemd door de Synode van Enschede 1945 voor Correspondentie met Buitenlandsche Kerken hebben de eer U het volgende verslag van hun werkzaamheden aan te bieden:

Deputaten hebben drie maal vergaderd, telkens te Zwolle. Zij begonnen met vast te stellen, dat het voeren van correspondentie met buitenlandsche Kerken vooronderstelt goede voorlichting onzerzijds, d.w.z. van den kant onzer Kerken, betreffende de vrijmaking onzer kerken. Zij besloten daarom dat een brochure diende te worden samengesteld voor dat doel, te vertalen in het Fransch en Engelsch. De inhoud van zulke brochure werd nader gepreciseerd als behoorende te geven een beknopte, objectief en positief ingestelde, behandeling van met name de dogmatische en kerkrechtelijke kwesties die in de geschiedenis der vrijmaking naar voren kwamen.

Nu bleek zich echter bij nadere overweging van zulk plan de vraag voor te doen in hoeverre hier metterdaad sprake is van een taak, door de Synode 1945 ons opgedragen, dan wel een taak die, althans voor een groot deel, door deze Synode 1945 in handen is gelegd van andere Deputaten, nl. de in Acta Art. 84, 18e genoemde „Perscommissie voor voorlichting van N. Amerika en Canada”. Het kwam ons voor, dat wij bij uitvoering van genoemd plan zouden kunnen blijken ons voor een belangrijk deel op het terrein van deze andere Deputaten te hebben begeven; door de speciale benoeming van genoemde Perscommissie tot „voorlichting” van althans een belangrijk deel der buitenlandsche Kerken met welke wij „correspondentie” zouden moeten onderhouden, wordt immers de indruk gewekt dat de Synode 1945 de „correspondentie” en de „voorlichting” als — tenminste grootendeels — afzonderlijk te verrichten werkzaamheden heeft beschouwd.

Daar nu eenerzijds binnen onze Commissie een concept voor zulk een brochure reeds om praktische redenen niet gereed kon komen, en anderzijds deze vraag omtrent onze bevoegdheid en beantwoording roept alvorens tot, aan effectieve correspondentie onzes inziens noodzakelijk voorafgaande, voorlichting van de buitenlandsche Kerken te kunnen komen, besloot Uw Commissie eerst aan U te verzoeken haar taak nevens die der andere Deputaten nader af te bakenen.

Uw Commissie voegt daaraan toe, dat in persoonlijk contact met leden der bedoelde Perscommissie de mogelijkheid van samenwerking voor dit doel-van-voorlichting is overwogen en een voorloopig plan dienaangaande gemaakt.

Wat voorts de correspondentie met de buitenlandsche kerken betreft, hebben Deputaten zich er toe beperkt zich te richten tot enkele leidende figuren in sommige dezer kerken met het verzoek hun een kort verslag te willen geven van de lotgevallen hunner kerken gedurende de jaren, dat er geen contact mogelijk was. Een antwoord is tot op heden niet ontvangen. Verder meenden de Deputaten niet te mogen gaan, vooral daar zij eerst aan de volgende Synode — d.i. aan U — de vraag wilden voorleggen,

of onze kerken, als zijnde de voortzetting van De Gereformeerde Kerken in ons vaderland correspondentie moeten onderhouden met al die kerken, met welke onze kerken vóór de vrijmaking reeds in contact stonden, dan wel of de Synode de lijst dezer kerken eerst aan een oordeel wil onderwerpen. Het antwoord op die vraag houdt mede verband met dat op een andere, nl. of reeds voor de volgende Synode eventueele uitnodigingen tot bijwoning moeten worden verzonden, dan wel daarmee nog moet worden gewacht.

Deputaten stellen dus aan de Synode voor:

de te benoemen Deputaten in te lichten betreffende de volgende punten:

1. welke zijn precies de grenzen van hun taak, bepaaldelijk in verband met de „voorlichting” van buitenlandsche Kerken;
2. met welke buitenlandsche kerken moet contact door correspondentie worden onderhouden;
3. moeten reeds voor een volgende Synode uitnodigingen tot bijwoning daarvan worden verzonden, dan wel nog niet.

Met broedergroeten en heilbede,
namens Deputaten voornoemd,

S. GREIJDANUS, *Voorzitter*.

P. A. JONGSMA, *Secretaris*.

- a. Het verslag van de werkzaamheden der Deputaten voor Correspondentie met Buitenlandsche kerken;
- b. Een brief van Rev. R. J. Danhof, secretaris van het Synodaal Comité en vaste Scriba van de Christian Reformed Church in Amerika, waarin is opgenomen de uitspraak van het Synodaal Comité, dat:

„Aangezien de Christian Reformed Church momenteel geen kerkelijke Correspondentie onderhoudt met de Gereformeerde Kerken in Nederland onderhoudende art. 31 K.O., wij als leden van het Synodaal Comité niet gemachtigd zijn afgevaardigden te zenden naar de eerwaarde vergadering Uwer Synode.”

Uw Commissie heeft met dankbaarheid kennis genomen van het sub. a. genoemde verslag. Zij vindt het echter betreurenswaardig dat de onhelderheid t.a.v. de grenzen van de taak der Deputaten de uitvoering van het plan tot uitgave eener brochure heeft belemmerd. In aanmerking genomen het groote belang van spoedige voorlichting der buitenlandsche kerken en de moeilijkheden die zich onvermijdelijk zullen voordoen met betrekking tot de Correspondentie, indien tijdige voorlichting achterwege blijft — zie brief Danhof — zal er krachtig naar gestreefd moeten worden verdere stagnatie van het werk der voorlichting te voorkomen.

Het naast elkaar bestaan van twee deputaatschappen voor zaken die sterk op elkaar ingrijpen, zonder dat de opdrachten nauwkeurig omschreven zijn, bleek vertraging in plaats van bespoediging in de hand te werken. Ook de beste afbakening van de grenzen der bevoegdheden zal echter in dubieuze gevallen onvoldoende zijn.

Het beantwoorden van de brief Danhof bv. behoort stellig tot de taak der Deputaten voor Correspondentie. Een behoorlijk antwoord kan echter niet worden gegeven, zonder dat wordt uiteengezet waarom de Gereformeerde Kerken in Nederland onderhoudende art. 31 K.O. dezelfde kerken zijn gebleven als de Gereformeerde Kerken in Nederland steeds geweest zijn. Correspondentie en voorlichting zijn hier niet te scheiden.

Ook uit anderen hoofde is het beter de Correspondentie en de voorlichting niet van elkaar los te maken. De voorlichting toch mag nooit ontaarden in een propaganda, die met gebruikmaking van voorlichtingsexperts zou streven naar groote successen, doch moet zijn een der Waarheid getuigenis geven en een broederlijk vermanen niet te gevoelen boven hetgeen geschreven is. Het behoort tot de taak van Deputaten voor Correspondentie dit getuigenis en deze vermaning te doen uitgaan, wanneer zulks noodig is. De *kerkelijke* voorlichting zal haar karakter zuiverder bewaren, indien zij onderdeel van de Correspondentie blijft.

Naar het oordeel Uwer commissie verdient het daarom aanbeveling de „Perscommissie voor voorlichting van N.-Amerika en Canada” — die toch nog niet aan haar arbeid begonnen is — op te heffen en haar taak over te dragen aan de Deputaten voor Correspondentie.

Daar deze Deputaten bij hun gewone werkzaamheden dan ook nog de volle last der voorlichting krijgen te dragen, zal het wellicht goed zijn hun aantal te vergrooten. Voor Prof. Dr. S. Greijdanus, die verzocht heeft van zijn functie als Deputaat te worden ontheven, zal, indien Uw vergadering dit verzoek inwiligt, een ander moeten worden benoemd.

Op de vraag van Deputaten „met welke buitenlandsche kerken contact door correspondentie (moet) worden onderhouden”, wil Uw commissie antwoorden met een verwijzing naar Art. 58 van de Acta der Voerloopige Generale Synode, Enschede 1945. Blijkens dit Art. is besloten „in contact te komen met alle buitenlandsche kerken, waarmee de Gereformeerde Kerken tot hertoe in correspondentie staan”. Aangezien Deputaten niet als hun oordeel uitspreken dat dit besluit dient veranderd te worden, doch volstaan met een vraag, kan deze zaak, eens afgehandeld zijnde, thans niet in behandeling worden genomen.

Wel lijkt het gewenscht dat Deputaten voortgaan met hun onderzoek of het niet noodig is wijzigingen aan te brengen in de lijst der kerken, waarmee Correspondentie wordt onderhouden. Deputaten zijn met dit onderzoek reeds begonnen, doch konden daarmee nog niet gereed komen, o.m. omdat niet alle Acta der vorige Synoden te hunner beschikking stonden.

Indien zij bij hun onderzoek zouden stuiten op een zeer ernstige reden het contact met een kerkengroep te verbreken, zouden zij zich in verbinding kunnen

stellen met de aan te wijzen roepende kerk, om gezamenlijk te beoordeelen of die kerkengroep een uitnodiging voor het bijwonen van de volgende Generale Synode al of niet zal ontvangen.

Op grond van het bovenstaande komt Uw Commissie tot de volgende voorstellen:

1. De Deputaten voor Correspondentie met Buitenlandsche kerken onder goedkeuring van- en dankzegging voor hun werkzaamheden te continueeren, met uitzondering van Prof. Dr. S. Greijdanus.
2. Prof. Dr. S. Greijdanus op zijn verzoek, met dankzegging voor de bewezen diensten te dechargeeren van zijn functie als Deputaat voor Correspondentie en enkele nieuwe Deputaten aan de bestaande toe te voegen.
3. De „Perscommissie voor voorlichting van N.-Amerika en Canada” (Acta Enschede art. 84 sub 18) op te heffen en aan de Deputaten voor Correspondentie met Buitenlandsche kerken op te dragen de voorlichting der kerken, waarmee zij correspondeeren.
4. Deze Deputaten op te dragen na te gaan of, en zoo ja, waarom de lijst der kerken, waarmee wordt gecorrespondeerd, moet worden herzien en daarover de e.v. Generale Synode te dienen van advies.
5. Deze Deputaten te machtigen, indien zij voldoende gronden aanwezig achten te zijn om terstond de Correspondentie met een bepaalde kerkengroep te staken, in overleg met de roepende kerk te beslissen, die kerken al of niet uit te noodigen tot het bijwonen der e.v. Generale Synode, behoudens goedkeuring dier Synode.

Namens de Commissie,
W. G. VISSER.

BIJLAGE LVIII. **AANVULLEND RAPPORT over de Correspondentie met Buitenlandsche Kerken.**

Van de „Church of Scotland” bereikte de Synode het volgend schrijven:

EDINBURGH, 8th May, 1946.

Dear Dr. van Dijk,

I thank you for your telegram received sometime ago inviting us to send Representatives to the meeting of your General Synod in Groningen.

Alas, it was quite impossible to send anyone to Holland at ten days notice. It takes longer than that to get a Dutch Visa out of your Embassy in London. I think it takes at least three weeks. Towards the end of April, which fell at Easter time this year, was also a busy time for the kind of men we usually send to respond to your most kind invitation.

I should like, however, to tell you that when members of my Committee heard of it, they all expressed gratification; and I should like, you to feel that we appreciated your kindness and regret greatly we could not send anyone at that time. I hope, however, that on some future occasion we shall be able to give ourselves the pleasure of making contact with our Dutch friends. I believe some are coming over to our General Assembly later this month and very soon the lines of communication between here and Holland will be easier again as they were in days gone by. That is what we all hope for.

With our most cordial greetings and kindest regards,

Yours very sincerely,
(w.g.) ALEX KING.

Van de Church of Scotland kwam in een dankbetuiging voor de uitnodiging afgevaardigden te zenden naar de vergadering der Generale Synode.

Meegedeeld werd dat het helaas onmogelijk was tijdig iemand te zenden. De hoop werd uitgesproken dat er weer contact met de Nederlandsche vrienden tot stand zou komen.

Ook bleek men in Schotland te verwachten dat afgevaardigden van ons zouden komen op de Schotsche Generale Synode, te houden eind Mei.

Daar onze Kerken echter nimmer zijn uitgenoodigd zich op de Generale Synode van The Church of Scotland te doen vertegenwoordigen, is bij Uw commissie de vraag gerezen of men in Schotland wel voldoende op de hoogte is met

wat er in onze kerken is gebeurd en of men ons niet verwacht met de synodocratische kerken.

Uw commissie adviseert daarom Uw vergadering:

1. Een brief te zenden aan The Church of Scotland, behelzende:
 - a. Een dankbetuiging voor de vriendelijke brief.
 - b. Een mededeeling dat ons niet recht duidelijk was, hoe men afgevaardigden naar de Generale Synode kan verwachten, daar door ons geen uitnoodiging is ontvangen.
 - c. Een vraag of er mogelijk misverstand is tengevolge van het kerkelijk conflict.
2. Deputaten voor de Correspondentie met Buitenlandsche Kerken op te dragen zoo spoedig mogelijk voorlichting te geven aan The Church of Scotland.

Namens Commissie I,

W. G. VISSER, *Rapporteur.*

VOORBURG, 9 Juli 1946.

L. v. Leeuwensteyn 22.

Den Weleerwaarde Heer Ds. ALEX KING,
Offices, 121 George Street, Edingburg.

Hooggeachte Ds. King,

De Generale Synode onzer Kerken, die vergaderd heeft te Groningen, droeg mij op U hartelijk te danken voor het vriendelijke schrijven dat U d.d. 8 Mei aan Ds. van Dijk gezonden heeft. Ook wij hopen zeer dat de tijd spoedig zal komen dat de oude banden tusschen Uwe en onze Kerken weer kunnen worden versterkt.

In dit verband droeg de Synode me tevens op, U mee te delen, dat het haar niet recht duidelijk was, dat U afgevaardigden van onze Synode op Uw Generale Synode hebt verwacht, terwijl we toch van Uwe Synode geen uitnoodiging hebben ontvangen om ons te doen vertegenwoordigen.

Het is mogelijk dat hier misverstand is. Het zal U misschien bekend zijn, dat wij in 1944 door de toen zittende Generale Synode zijn uitgestooten, omdat wij ons hebben willen houden aan de oude bestaande belijdenis, en de oude Kerkregering, welke beide door de toen zittende Synode zijn veranderd. Het zou te ver voeren U daarover in deze brief uitvoerig in te lichten. Maar onze Synode droeg haar Deputaten voor de Correspondentie met de Buitenlandsche Kerken op, U hierover nader te informeren. Thans reeds deel ik U mee dat wij meenen dat wij de oude Gereformeerde Kerken zijn gebleven, omdat we onveranderd de oude Belijdenis en Kerkregering hebben gehandhaafd, welke de andere „Kerken”, die zich wederrechtelijk „De Gereformeerde Kerken” blijven noemen, hebben losgelaten.

Van harte hopen we dan ook dat de oude banden die Uw en onze Kerken samenbonden gehandhaafd mogen blijven, en versterkt mogen worden.

Met hartelijke broedergroet, en onder toebidding van den zegen des Heeren voor Zijn Kerken in Schotland,

Namens de Synode,

(w.g.) B. A. BOS, *eerste Scriba.*

BIJLAGE LIX.

RAPPORT ovr de Voorlichting van de kerken in Noord-Amerika en Canada.

Van de Christian Reformed Church ontving de Synode het volgende schrijven:

Grand Rapids 7, Michigan April 23, 1946.

Dear Brother Van Dijk:

The cablegram which you sent to Dr. Henry Beets stating that, „The Consistory of the Reformed Church maintaining Art. 31 K.O. Most kindly invites you to send representatives to the meeting of the General Synod of the said churches on April 24, in Groningen, Holland”, was received on the 17th of April.

First of all I wish to inform you that. Dr. Beets is no longer the Stated

Clerk of our denomination, having retired from active service five years ago at the retirement age of 70. Consequently your telegram was delivered to me. Upon its receipt I conferred with the members of our Synodical Committee, and we beg to inform you that:

„Whereas the Christian Reformed Church does not at the present time sustain Church Correspondence with the Reformed Churches of the Netherlands maintaining art. 31 K.O., we the members of the Synodical Committee are not authorized to send delegates to your honorable meeting of Synod”.

Personally I wish to inform you that even if we did sustain Church Correspondence with the Reformed Churches maintaining art. 31 K.O. it would be simply impossible upon such *short notice* as you have given to arrange for a delegation. Only 8 days remained between the time of the receipt of your cablegram and the day when your Synod convenes. Passports and visas and transportation facilities require much time.

In the event of any future correspondence will you kindly direct it to the undersigned.

Wishing you the blessing of God, I remain,

Very Cordially yours

(w.g.) R. J. DANHOF.

Secretary of the Synodical Committee and
Stated Clerk of the Christian Reformed Church.

Hoezeer het noodig is dat de kerken in N. Amerika en Canada worden voorlicht over den strijd om reformatie der kerk, gelijk die hier is gestreden, blijkt o.a. uit het antwoord dat Rev. R. J. Danhof als Secretaris van het Synodaal Comité en vaste Scriba van the Reformed Church (in Amerika) heeft gezonden op de uitnodiging tot het zenden van afgevaardigden naar de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland (onderh. art. 31 K.O.), welk antwoord aan Uw Commissie in handen werd gesteld.

In dit antwoord toch wordt gezegd dat the Christian Reformed Church momenteel geen correspondentie onderhoudt met de Gereformeerde Kerken in Nederland onderhoudende artikel 31 K.O. Blijkbaar leeft in Amerika dus de gedachte dat de Gereformeerde Kerken die art. 31 onderhouden een *nieuwe* kerkformatie vormen.

Deze misvatting moet terstond bestreden.

Zich beradend over de wijze waarop de voorlichting van de bedoelde kerken moet geschieden, had Uw Commissie rekening te houden met het feit dat de Voorloopige Generale Synode van Enschede 1945 Ds. D. van Dijk heeft afgevaardigd tot het houden van een tournee in Amerika, om de Kerken aldaar van voorlichting te dienen.

Voorts heeft Uw Commissie gebruik gemaakt van de aanwezigheid van br. H. J. Kouwenhoven in Amerika, door hem te verzoeken zijn indrukken en advies te geven inzake de voorlichting der kerken aldaar.

Uw Commissie heeft overwogen dat mondelinge voorlichting zeer nuttig zou zijn;

dat echter, vooral gezien de geringe belangstelling, mondelinge voorlichting, waarschijnlijk niet vele brs. en zrs. zal bereiken, indien in Amerika geen kerkgebouwen als spreekplaatsen beschikbaar zouden worden gesteld, doordat de kerken een afwijzende houding zouden aannemen;

dat, zoo de voorlichting zou moeten worden gegeven buiten de kerken om, het uitzenden van Ds. van Dijk niet verantwoord geacht moet worden, omdat

1. geen voorlichting, die niet gewenscht wordt, moet worden opgedrongen; voorlichting toch is geen zaak van propaganda, maar van roeping;
2. Ds. van Dijk in de worsteling van onze kerken in Nederland slechts noode kan worden gemist, en
3. het houden van een tournee door Amerika groote kosten met zich zal brengen.

Uw Commissie acht het gewenscht dat de afvaardiging van Ds. van Dijk gehandhaafd blijft, doch het tournee slechts zal worden gehouden, indien de kerken in Amerika hun medewerking verleenen.

Uw Commissie stelt daarom Uw vergadering voor:

De brief van Rev. R. J. Danhof te beantwoorden en in dit antwoord op te nemen:

- a. Een mededeeling dat de Gereformeerde Kerken in Nederland (onderh. art. 31 K.O.) de aloude Gereformeerde Kerken in Nederland zijn en dat de toevoeging „(onderh. art. 31 K.O.)” niets anders is dan een postale aanduiding;
- b. Een verzoek de sedert lang bestaande Correspondentie voort te zetten;
- c. Een mededeeling dat de Generale Synode besloten heeft Ds. van Dijk af te vaardigen tot het houden van een tournée tot het geven van mondelinge voorlichting, die blijkens de brief van Rev. R. J. Danhof niet overbodig is.
- d. Een verzoek om aan het houden van dit tournée medewerking te verlenen en de noodige regelingen te treffen.

Namens Commissie I,
W. G. VISSER, *Rapporteur.*

VOORBURG, 9 Juli 1946.

Aan Rev. R. J. Danhof,
Secretary of the Synodical Committee and
Stated Clerk of the Christian Reformed Church;
944 Neland Avenue, S.E.
Grand Rapids 7, Michigan.

Hooggeachte Broeder Danhof,

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland (onderh. art. 31 K.O.), welke vergaderd heeft te Groningen, droeg mij op; U in antwoord op U schrijven aan Ds. van Dijk d.d. 23 April 1946, het volgende te antwoorden:

De Synode meende uit Uw schrijven te mogen afleiden, dat bij U de meening heeft post gevat dat onze kerken een nieuwe Kerkformatie zijn, met welke Uw Kerk geen Correspondentie onderhoudt op dit oogenblik. Deze meening is naar onze overtuiging niet juist. Onze Kerken zijn toch niet een nieuwe Kerkformatie, maar zij zijn de oude Gereformeerde Kerken in Nederland, met welke Uw Kerk reeds jaren Correspondentie onderhoudt. De Kerken die ons hebben uitgestooten, hebben dat gedaan, omdat zij de Belijdenis veranderd hebben en ook een Kerkregering hebben toegepast die met de bij gemeen accoord voor Gods aangezicht aanvaarde Kerkenordering en andere kerkelijke bepalingen in regelrechten strijd zijn. Wij daarentegen hebben de oude beproefde grondslagen van ons kerkelijk samenleven ongewijzigd willen handhaven, en mogen en moeten daarom ook de pretentie voeren de oude Gereformeerde Kerken te zijn. De toevoeging, die we tusschen haakjes soms achter den naam onzer Kerken voegen, als „(onderh. art. 31 K.O.)” of „(vrijgemaakt naar art. 31 K.O.)”, of een andere toevoeging, heeft alleen beteekenis als *postale* aanduiding, en om te voorkomen dat stukken op het verkeerde adres komen. We hebben dit gedaan, omdat de kerken die ons hebben uitgestooten, wederrechtelijk onzen Naam blijven voeren.

Onze Kerken zouden het dan ook zeer op prijs stellen dat de Correspondentie welke er van ouds tusschen Uw en onze Kerken bestaat, werd voortgezet, en we verzoeken Uw Kerk vriendelijk hierin geen wijziging te brengen.

Omdat er zooveel verwarring is met betrekking tot de beteekenis van den reformatorischen strijd die ons hier in Nederland is opgedrongen, heeft onze Synode het besluit genomen, om Ds. van Dijk van Groningen af te vaardigen tot het houden van een tournée met de bedoeling over onzen strijd voorlichting te geven voor Uw Kerken in N. Amerika. We verzoeken U hieraan Uw medewerking te willen verlenen, door voor dit tournée de noodige regelingen te willen treffen.

Het gaat hier om de eer en de zaak van onzen hemelschen Heere, de Koning van Zijn Kerk, en om de handhaving van de oude beginselen, voor welke handhaving en doorwerking Uw en ons voorgelacht goed en bloed hebben gegeven, in een reformatorische worsteling, welke zoo wonderlijk door den Heere gezegend is voor heel de wereld.

We hopen en vertrouwen, geliefde Broeder, dat deze zaken ook de volle belangstelling hebben zullen van de kerken in N. Amerika, en dat het haar met onze Kerken alleen te doen is om de handhaving van de aloude Schriftuurlijke beginselen in Belijdenis en Kerkregering.

2. Rapport van den kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van 's Gravenhage-West, van haar werkzaamheden inzake het opnemen en onderhouden van contact met de Kerken van Curaçao en Londen;
3. Afschrift van het antwoord aan den kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van 's Gravenhage-West;
4. Brief van Ds. W. Scheele, namens de classis Dordrecht-Gorinchem van de Gereformeerde Kerken, bevattende een afschrift van een door deze classis benoemde commissie aan alle Geref. Kerken in België verzonden schrijven. De brief van Ds. G. Visée luidt als volgt:

Aan de Generale Synode van de
Gereformeerde Kerken in Nederland,
vergaderend te Groningen.

Adres: den Weleerwaarden Heer
Ds. C. N. Lindeboom
Kampen.

Leeuwarden den 29 Mei 1946.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders.

Van de hand van den Scriba II Uwer vergadering ontving ondergeteekende een schrijven, waarin Deputaten, door de voorloopige Synode van Enschedé (1945) benoemd tot opneming en onderhouding van het contact met de oudgereformeerde kerken in Duitschland, worden aangespoord de informatie van genoemde kerken voortgang te doen hebben. Ondergeteekende meent in genoemd schrijven ook eenige critiek der synode te bespeuren en heeft den indruk ontvangen, dat Uwe vergadering schijnt te meenen „dat er in deze zaak „nog zoo goed als niets zou zijn geschied.”

In de overtuiging, dat over deze aangelegenheid eerst aan de volgende Generale Synode rapport kan worden uitgebracht, deelt ondergeteekende U ter wegneming van mogelijk misverstand reeds nu het volgende mede:

- 1e. dat door hem naarstig gepoogd is een visum voor Duitschland te verkrijgen, maar dat het thans onmogelijk is de grens op wettige wijze te passeeren. Het zal zeker *niet in* de bedoeling der synode liggen, dat ondergeteekende al of niet met zijn mede-deputaten voor een zaak, die zóó goed daglicht kan verdragen, „bei Nacht und Nebel” zal trachten de „grüne grenze” te overschrijden. Hij blijft echter diligent;
- 2e. dat hij reeds geruimen tijd met onderscheidene broeders in Duitschland een uitvoerige correspondentie onderhoudt en hen breedvoerig over de historie en den stand van het conflict heeft ingelicht;
- 3e. dat hij van cordeel is, dat een simpel schrijven aan de kerken in Oost-Friesland en Bentheim, waar men over het conflict zoo goed als niets weet, niet kan voldoen en dat alleen mondelinge inlichting hier verantwoord en doeltreffend is;
- 4e. dat hij — afgedacht van de reeds boven vermelde correspondentie — ter voorbereiding van die mondelinge inlichting reeds heel wat lectuur aan zorgvuldig uitgekozen adressen verzonden heeft;
- 5e. dat de classis Bentheim voorlichting van synodecratische zijde in de huidige omstandigheden geweigerd heeft;
- 6e. dat ook die voorlichting op het oogenblik onmogelijk geworden is, daar de grens ook voor predikanten der gebonden kerken, die daar een tijdlang voorgingen in den Dienst des Woords (in de kerken van Emlichheim en Laar) hermetisch gesloten is.

U intusschen verzekerend, dat ondergeteekende met zijn mede-deputaten trouw aan de door de Generale Synode van Enschedé gegeven opdracht en in hartelijke verbondenheid aan de Kerken over de grenzen doen zal wat zijn hand vindt om te doen,

met hoogachting en groeten in x.

G. VISEE.

Daar in deze brief slechts wordt gesproken van den arbeid door Ds. G. Visée individueel verricht, en niet over hetgeen door Deputaten gezamenlijk is ondernomen, is Uw Commissie van oordeel dat, hoezeer de werkzaamheden van de

Deze Synodale beslissing kon niet gezien worden als bejegeningsnorm d.w.z. als maatstaf hoe wij in de kerkelijke praktijk de kinderen te bezien hebben. Het praeadvies spreekt hierin duidelijk taal en laat daaromtrent geen twijfel.

Nu zegt de Synode, dat wij de besluiten kunnen lezen los van Toelichting en Praeadvies. Doch op pag. 64 van bedoeld Praeadvies wordt verklaard: dat zij (toelichting) een soortgelijke beteekenis heeft als de bij de Synode ingediende rapporten. Zulk een rapport heeft geen bindend gezag, maar men kan er veel uit leeren aangaande den geest waarin en de bedoeling waarmede de Synode haar besluiten genomen heeft enz. (Zie verder 3° en 4° van pag. 64 Praeadvies). De Synode staat niet meer voor haar eigen woorden. Daarom helpen geen verklaringen en toelichtingen meer. Laat ons ja, ja zijn en ons neen, neen.

II. De Synode betoogt, dat de doop beteekent en verzegelt een inwendige genade. Dit is echter geheel in strijd met de H. Cat. welke zegt: De Sacramenten zijn heilige zichtbare waarteekenen en zegelen van God ingezet, opdat Hij ons door het gebruik daarvan de belofte des Evangelies des te beter te verstaan geve en verzegele enz.

De Synode maakt de fout door te verwarren de belofte, welke een genadegift Gods is, met de uitwerking (wedergeboorte), welke deze belofte heeft, wanneer zij in geloof door de werking van den Heiligen Geest aanvaard wordt. De belofte is een spreken Gods. De innerlijke heiliging een aan den mensch volbrachte acte van Gods wederbarenden Geest. Op grond van het feit, dat Cand. Schilder deze synodale opvatting verwierp, hoewel hij zich kon beroepen op den Kamper dogmaticus Hel. de Cock en op de doorlopende beschouwing van de Afscheiding (zie In de Chaos), werd hem op advies van de Synode door de Classis 's-Gravenhage zijn preekconsent ontnomen. Thans echter wordt ook deze uitspraak door de Synode niet meer ten volle voor haar rekening genomen door te zeggen, door Synodale woordvoerders, dat dit ontnemen van het preekconsent om andere redenen heeft plaats gehad, alsof niet de Synode het werk van deze commissie gesanctioneerd had en alsof het dan niet haar plicht was geweest gedaan onrecht te herstellen.

III. De Synode heeft deze leeruitspraken *bindend* verklaard. Iedere predikant of ambtsdrager heeft deze leer te aanvaarden, zoo niet dan rust op hem de plicht bezwaren in te dienen.

Nu waren er vele Predikanten in de Geref. Kerken, die bezwaren hadden tegen de leeruitspraken. Zij konden ze niet voor vast en bondig houden. Doch de bezwaren bij de volgende Synode inbrengen, daartoe is hun de gelegenheid niet gelaten. De z.g. kerkelijke weg is opgebroken. Zij werden geschorst of uit hun ambt ontzet, omdat zij die leerbesluiten niet konden zien als Goddelijke waarheden. Stonden de Synode en de Kerken, die schorsten, nu voor hun eeden? Neen, want geen bezwaarde (behalve dan Cand. Schilder) is geschorst of afgezet, omdat hij die leerbesluiten verwierp, doch omdat hij het gezag der Synode niet erkende, welke onderwerping aan haar leeruitspraken eischte. Doch hoe kon een Synode onderwerping vragen van hen als zij (die geschorsten) die uitspraken niet erkennen als Gods Woord? Dit druicht in tegen Gods Woord. De belijdenis zegt in Art. 7: Men mag ook geener menschen schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijk stellen met de Goddelijke Schrifturen, noch de conciliën, decreten of besluiten." In Art. 31 K.O. wordt een uitweg geopend, om besluiten niet voor vast en bondig te houden. Daar immers staat: „ . . . zal voor vast en bondig gehouden worden. Tenzij dat het bewezen worde te strijden tegen Gods Woord" In dit artikel wordt het mogelijk gemaakt den kerkelijken weg te betreden, wanneer men bezwaard is door besluiten van de Synode. Immers, hoe kan een Synode van een bezwaarde verlangen, dat hij zijn conscientie geweld aandoet, door voor vast en bondig te houden datgene wat naar zijn inzicht slechts menschelijke gedachten zijn? Dit zagen de opstellers van de Kerkenorde in en vandaar dit artikel. Hij kon dan zijn bezwaren indienen bij een volgende Synode. Doch helaas, zooals reeds gezegd, de kerkelijke weg is opgebroken door de Synode zelf. De Synode eischt: eerst gehoorzamen, eerst vast en bondig houden wat besloten is, ook al gaat het naar Uw inzicht tegen Gods Woord in en dan pas kunt U bezwaren indienen bij een volgende Synode. De gevolgen waren ontzettend. De Professoren Schilder en Greijdanus werden geschorst. Tientallen predikanten en honderden ambts-

dragers eveneens. Geheele kerken werden uit het kerkverband gezet. In de stad Groningen werden 50 ambtsdragers tegelijk geschorst omdat zij niet stemden voor een bepaald voorstel.

Wij vragen echter met den meesten ernst: Is dit de wil van Christus onzen hoogsten Profeet en Leeraar? Is dit naar den wil van Christus, dat honderden ambtsdragers hun mandaat is ontnomen, dat zij immers van Hem ontvingen? Schorste hier Christus zelf? Heeft Hij hier door Zijn Woord en Geest Synode en Kerken geleid? Wij zeggen neen en nog eens neen. Christus wil dit niet. Hij ontnam hen dit ambt niet. Hier openbaart zich naar ons inzicht een kerkontbindende factor. De inzichten van theologen werden tot belijdenis verheven. De wetenschap gaat heerschen. Een wreeldijke gezagsopvatting woekert voort. Daarbij komt de grenzenlooze onkunde, ja erger, de onverschilligheid ten opzichte van de kerkelijke vragen.

De bezwaarden, nu zich vrijgemaakt hebbende van deze leerbeslissingen, bindingen en schorsingen, hebben gestreden voor de Katholiciteit der Geref. Kerken, want zij voelden, dat het hier gaat om de vereeniging van alle Christgelooovigen op grondslag van Gods Woord en Confessie. Geen indragen van particuliere meeningen in onze belijdenis. Eerst zoo kan een basis gevonden worden voor de zoo vurig begeerde eenheid. Wij erkennen die ambtsdragers, die zich hebben vrijgemaakt van deze zondige besluiten. Wij erkennen die ambtsdragers, die geschorst werden door Synode, Classis of Kerkeraad, omdat Christus hen dit ambt niet mede ontnam. Wij belijden te zijn de Gereformeerde Kerken. En ook tot U komt deze beklemmende vraag: Erkent gij de schorsingen als ten diepste verricht door Christus als hoogste ambtsdrager, erkent gij de Synodale leerbesluiten als te zijn Goddelijke waarheden?

Het gaat hier om Waarheid en Recht, om Reformatie of Deformatie. Wij raden U daarom met den meesten ernst: Werp den last van deze daden der Synode van U af. Maak U vrij van alle zondige besluiten en daden.

Wij vragen U: bestudeer deze zaken, onderzoek ze en worstel er mee, opdat gij Uw keus voor den Koning der Kerk kunt verantwoorden.

Onze gedachten gaan naar U uit. Wij bidden U in al Uw overdenkingen de leiding van den Heiligen Geest toe, die ontvangen wordt in het gehoorzamen aan het Woord.

Met broedergroeten,

Namens den Kerkeraad,

(w.g.) L. GEUSEBROEK, *Praeses.*

(w.g.) G. J. RIJKEN VAN OLST, *Scriba.*
J. SMELIK, *Consulent.*

N.B. Als studiemateriaal voegen wij enkele brochures bij dezen brief. Met genoegen zullen wij U meer inlichtingen verschaffen. Gaarne zullen wij met U hierover in contact treden.

Vanzelfsprekend aanvaardden wij alle verplichtingen, die uit Uwe beslissingen voortvloeien.

Wij nemen aan dat U het Praeadvies in Uw bezit hebt, mocht dit niet het geval zijn, dan zullen wij gaarne trachten alsnog een ex. voor U te bekomen.

De Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Curaçao heeft als volgt daarop geantwoord:

Gereformeerde Kerk van Curaçao
C.A.V. No. 928

Willemstad,
Curaçao (N.W.I.), 20 Mei 1946.

Aan den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk
van 's-Gravenhage-West (onderh. Art. 31 K.O.)
p/a den Weled. Heer G. J. Rijken van Olst,
's-Gravenhage.

Eerwaarde Broeders,

Hiermede erkennen wij de ontvangst van Uw schrijven van 19 Dec. 1945, handelende over de scheuring in de Gereformeerde Kerken in Nederland

en behelzende een opwekking aan de Gereformeerde Kerk van Curaçao om zich vrij te maken van de Synodebesluiten van 1942 en 1943—'44, zulks ingevolge de aan U verstrekte opdracht door de Generale Synode van Enschede.

Wij meenden U niet te mogen laten wachten op antwoord, totdat door ons in de betreffende zaak een standpunt is bepaald. Echter kunnen wij op dit oogenblik U niet anders berichten, dan dat wij hier nog niet gekomen zijn tot het innemen van een standpunt.

Vanzelfsprekend hebben deze zaken onze volle belangstelling, en wij zijn ook voornemens, naar het voorbeeld van die van Berea, de Schriften te onderzoeken of deze dingen alzo zijn.

Een isolement van meer dan vijf jaar heeft veroorzaakt, dat wij voor het oogenblik, wat betreft de geschiedenis der Gereformeerde Kerken gedurende die jaren, ons wel eenigszins op vreemd terrein gevoelen. En U zult het met ons eens zijn, dat wij in een zaak van zoo groote beteekenis tijd noodig hebben om ons een wel gefundeerd oordeel te vormen.

Wij zullen echter niet nalaten te zijner tijd Uw schrijven in definitiever zin te beantwoorden.

Met heilbode en broedergroet,

Namens den Kerkeraad,

(w.g.) H. W. KROEZE, *Praeses.*

(w.g.) CORN. v. d. MARK, *Scriba.*

Tenslotte luidt de brief van Ds. W. Scheele namens de classis Dordrecht—Gorinchem, in welke brief een afschrift is opgenomen van een aan alle Gereformeerde Kerken in België verzonden schrijven, aldus:

Zwijndrecht, 17 Mei 1946.

Aan de Generale Synode van De Gereformeerde Kerken
in Nederland,
vergaderd te Groningen,
p/a den Weleerw. Heer Ds. C. H. Lindeboom, *Kampen.*

Weleerw. en Eerw. Broeders,

De classis Dordrecht—Gorinchem der Geref. Kerken droeg mij op, in antwoord op Uw schrijven d.d. 7 Mei over voorlichting der Kerken in het buitenland, U het volgende mee te deelen:

Een door de classis benoemde commissie zond aan alle Geref. Kerken in België een schrijven van den volgenden inhoud:

„De classis Dordrecht—Gorinchem van de Gereformeerde Kerken in Nederland droeg ingevolge een verzoek van de Generale Synode dier kerken van Oct. 1945 aan ondergeteekenden op bij de kerken in België en dus ook bij Uw kerk te informeeren naar den stand van zaken ten aanzien van het kerkelijk conflict in Nederland. Het zal U bekend zijn wat er in de Gereformeerde Kerken in Nederland in de jaren na 1942 voorgevallen is; hoe door de Synode der „Gereformeerde” Kerken en die haar volgen een scheur is getrokken tusschen broeders die in één huis samenwoonden, en... hoe door vrijmaking van die synodale besluiten onze Gereformeerde Kerken de continuïteit van de kerken van voor 1942 bewaren. Waar het onze verwachting is dat ook U met ons in de oude gereformeerde lijn wenscht voort te gaan en U met ons bovenaangeduide beslissingen als in strijd met Gods Woord, de Belijdenis en de K.O. niet aanvaardt, doen wij tot U, die eertijds met onze kerken in classicaal verband samenleefde, de oproep uitgaan om de eenheid des geloofs te openbaren door ook verder met onze kerken, die staan op de basis der Heilige Schrift naar de opvatting van de Drie Formulieren van Eenigheid en die de artikelen van de K.O. onderhouden, samen te gaan.

Het zal ons een genoegen zijn Uw met Schrift, Belijdenis en K.O. in overeenstemming zijnde antwoord aan onze kerken te mogen overbrengen met heilbode, enz.

volgt onderteekening.

Aan den Raad van de Geref. Kerk van (België)"

Op dit schrijven, dat door de commissie aan de Belgische kerken verzonden is begin April 1946, heeft de commissie nog geen antwoord ontvangen.

Met heilbede en broedergroeten
in naam van de classis v.n.,

W. SCHEELE.

Op de brief verzonden aan de Belgische Kerken, begin April 1946, is nog geen antwoord ontvangen.

Uw Commissie stelt Uw vergadering voor:

1. De brief van Ds. G. Visée voor kennisgeving aan te nemen,
2. Den Kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage-West en de classis Dordrecht—Gorinchem dank te zeggen voor hun werkzaamheden.

Namens Commissie I,

W. G. VISSER, *Rapporteur.*

BIJLAGE LXII.

RAPPORT van de Classis 's-Gravenhage der Gereformeerde Kerken (onderh. Art. 31 K.O.), door de Generale Synode dezer Kerken, gehouden te Enschede van 9—18 Oct. 1945, aangewezen als „Deputaten voor het uitschrijven van een bededag” over den door haar verrichten arbeid.

1. Verzoeken tot het doen uitschrijven van een bededag in verband met de door de (Synodocratische) Gereformeerde Kerken te houden Generale Synode.

a. Ter classisvergadering van 6 December 1945 werd een schrijven behandeld van br. H. Scholten, te Kampen, waarin genoemde broeder verzocht een bidstond te doen houden om den Heere te smeeken of Hij de synodocratisch gebonden kerken weer wil terugbrengen tot de vrijheid, die in Christus Jezus is, en deze opwekking ook te richten tot die kerken, die nog leven onder 't juk van '42.

De Classis besloot dit verzoek af te wijzen.

b. Ter classisvergadering van 10 Januari 1946 kwam in behandeling een verzoek van de classis Zwolle een bidstond uit te schrijven op 20 Jan. 1946, waarin gebeden zou worden, dat de synodocratische Kerken zulke beslissingen mogen nemen, dat hereeniging mogelijk wordt.

De Classis besloot het door haar op de vorige vergadering genomen besluit tot het niet houden van een bidstond te handhaven.

Aangezien het verzoek van de Classis Zwolle gepubliceerd was, besloot de classis, ook de afwijzing van het verzoek en de motieven, welke daartoe geleid hebben, in de pers bekend te maken.

Het besluit der classis luidt als volgt:

„De Classis 's-Gravenhage van de Geref. Kerken in Nederland (onderh. Art. 31 K.O.) in vergadering bijeen op 10 Jan. 1946, gelezen het verzoek van de Classis Zwolle, aldus luidende:

„De classis Zwolle van de Geref. Kerken in Nederland (onderh. Art. 31 K.O.) verzoekt aan de classis den Haag, aangewezen door de Generale Synode voor het uitschrijven van bededagen, een bidstond uit te schrijven op Zondag 20 Januari 1946, waarin gebeden wordt, dat de Synodocratische Kerken zulke beslissingen mogen nemen, dat hereeniging mogelijk wordt.”

Overwegende:

- a. dat het uitschrijven van een bidstond moet beperkt worden tot zeer bijzondere gevallen, omdat toch de nooden — vooral van het kerkelijk leven — in het gebed voor den nood der christenheid in elken Dienst des Woords een plaats hebben en daarin ook gedacht dient te worden aan onze thans nog synodocratisch gebonden broeders en zusters;
- b. dat een bidstond wordt gevraagd voor de samenkomst der „synode” van 22 Jan. 1946; dat echter de reformatie in de synodocratisch gebonden Kerken niet „van boven af” moet komen, doch dient uit te gaan van de plaatselijke Kerken;
- c. dat de classis, door thans in te gaan op het verzoek van de classis Zwolle,

- zou toegeven aan de hiërarchische gedachte, als moest de reformatie uitgaan van beslissingen der „Synode”; dat het veeleer ligt op den weg der Kerken *de plaatselijke kerken* op te roepen om terug te keeren tot de volle gehoorzaamheid aan des Heeren Woord en haar hals niet te buigen onder een menschelijk juk, dat Christus niet te dragen geeft; en dat het derhalve de roeping der Kerken is van den Koning der Kerk af te smeeken, of Hij die plaatselijke Kerken in den weg van hartelijke bekeering wil voeren tot terugkeer over heel de linie tot het Woord des Heeren;
- d. dat de Heere, Die onze Kerken, gelijk de classis met ootmoedige dankbaarheid aan God erkent, *ondanks haar zonden en de zonden harer leden* tot reformatie heeft gevoerd, de Machtige blijft om 'tgeen onmogelijk schijnt toch te geven en dat we hierom Zondag op Zondag moeten blijven bidden: besluit:
- a. het verzoek van de classis Zwolle, zooals het daar ligt, niet in te willigen;
- b. als haar overtuiging uit te spreken, dat er in onze Kerken, zoowel door de leden afzonderlijk, alsook in het gebed tijdens den Dienst des Woords, hartelijk gebeden wordt voor de Vereeniging met alle broeders en zusters die één met ons willen zijn, in gehoorzaamheid aan des Heeren woord;
- c. uit te spreken, dat de levensopenbaring van de leden onzer Kerken een ge-
teunis moet zijn, dat de reformatie heel het leven beheerscht.”

2. *Verzoek tot het uitschrijven van een biduur voor den nood van Indië.*

Ter classisvergadering van 24 Januari 1946 was een telegram ontvangen van Ds. H. Meulink, van Enschede, luidende: „Classis Enschede verzoekt uitschrijven Biduur Indië Zondag 27 Aug.” (bedoeld werd 27 Jan.).

De classis besloot aan het verzoek van de classis Enschede te voldoen. De voorgestelde datum leverde echter bezwaar op, de datum werd bepaald op Zondag 3 Febr. 1946.

Het besluit der classis luidt aldus:

„De classis der Gereformeerde Kerken (onderh. Art. 31 K.O.)

in vergadering bijeen op 24 Jan. 1946,

overwegende het verzoek van de Classis Enschede, een biduur uit te schrijven voor Indië,

van oordeel, dat de geestelijke en stoffelijke nood van Indië zeer groot is,

besluit de Gereformeerde Kerken in Nederland (onderh. Art. 31 K.O.) te verzoeken op Zondag 3 Februari 1946 zoo mogelijk de morgengodsdienstoefening af te zonderen als een bijzonder gebedsuur voor den nood van Indië.”

Opgemaakt 22 April 1946 door den Actuarius der Classis:
(G. J. RIJKEN VAN OLST, Rozenstr. 63, 's-Gravenhage).

BIJLAGE LXIII.

RAPPORT over het Rapport van de Classis 's Gravenhage der Gereformeerde kerken (onderhoudende art. 31 K.O.) aangewezen als „Deputaten voor het uitschrijven van een bededag”, over den door haar verrichten arbeid.

Deputaten hebben gemeend de verzoeken van br. H. Scholten en van de Classis Zwolle, om een bidstond uit te schrijven op 20 Januari 1946 waarin gebeden zou worden, dat de synodocratische kerken, in Synode vergaderd, zulke beslissingen mochten nemen, dat hereeniging mogelijk zou worden, af te wijzen.

Deputaten hebben gemeend deze verzoeken te moeten afwijzen op gronden, genoemd in haar rapport, welke gronden, kort weergeven, zijn:

- a. Het uitschrijven van een bidstond moet beperkt worden tot zeer bijzondere omstandigheden, omdat het gebed voor den nood der Christenheid in elken Dienst des Woords dient te geschieden.
- b. De reformatie in de synodocratisch gebonden kerken moet niet „van boven af” komen, maar moet uitgaan van de plaatselijke kerken.
- c. Door in te gaan op die verzoeken zou worden toegegeven aan de hiërarchische gedachte, als moest de reformatie uitgaan van de besluiten der synode.
- d. Dat de Heere, die onze kerken, gelijk Deputaten met ootmoedige dankbaarheid aan God erkennen, ondanks haar zonden en de zonden harer leden, tot

reformatie heeft gevoerd, de Machtige blijft om hetgeen onmogelijk schijnt toch te geven en dat wij hierom Zondag op Zondag moeten blijven bidden.

Uw Commissie erkent veel juiste elementen in deze motiveering. Toch heeft ze enkele bezwaren.

Wat *a* betreft: Hier was naar het oordeel Uwer Commissie een critiek uur voor de synodocratisch gebonden kerken (zij kreeg rechtszaken te behandelen) en voor onze kerken (de mogelijkheid van her-eeniging stond op het spel).

Wat *b* betreft: De commissie stemt in met de opvatting van de Classis 's-Gravenhage inzake reformatie „van beneden af”, doch zij meent, dat anderzijds niet ontkend kan worden, dat hier toch een rechts-geding aan de orde was, dat de synodocratische kerken *in het gemeen* aanging. Een bidstond dat deze synode tot rechtsherstel mocht komen was daarom niet in strijd met het vasthouden aan de noodzaak van reformatie „van beneden af”.

Wat *c* betreft: Uw commissie meent dan ook, dat het voldoen aan de verzoeken van br. S. en de Classis Z. allerminst een toegeven zou geweest zijn aan de hiërarchische gedachte. Desnoods had de Cl. 's 's-Gravenhage in haar schrijven hierop nog de aandacht kunnen vestigen.

Uw commissie meent dan ook, dat het juister zou zijn geweest, indien de Cl. 's Gravenhage aan de verzoeken van br. S. en de Cl. Z. had voldaan — Het inwilligen van het verzoek van de Cl. Enschede, om een bidstond uit te schrijven voor Indië op 27 Januari heeft de volle instemming van Uwe Commissie.

Uwe Commissie stelt aan Uwe vergadering voor:

1. Haar dank te betuigen aan de Classis 's Gravenhage voor haar werkzaamheden als deputaten voor het uitschrijven van bededagen.
2. Uit te spreken, dat het beter ware geweest om desnoods onder aanwijzing van de noodzaak, dat de reformatie allereerst van de plaatselijke kerken behoort uit te gaan, vanwege de bijzondere situatie waarin de synodocratisch gebonden kerken door het samenkomen harer appèl-synode geraakten, de verzoeken van br. H. Scholten en de Cl. Zwolle wel in te willigen.
3. De Classis 's Gravenhage opnieuw aan te wijzen voor het uitschrijven van bededagen.

Namens Commissie IV,
J. VALENTIJN, Rapporteur.

REGISTER*

A.

Acta: Vaststelling der —: 27, 42, 57, 79, 94, 114, 148, 164, 203, 220, 253.
Naar aanleiding van de —: 95.
Adviseerende leden: Zitting nemen van de —: 8; 222; 240.
Adviseurs: — voor Diaconiën: 61, 124, XLIX.
Afvaardiging: Dubbele — naar de Generale Synode: 31, 123, XLV. — van Ds. D. v. Dijk naar Amerika: 256, LIX.
Agendum: Vaststelling van het —: 15. Inhoud van het —: 15. Te laat ontvangen van het —: 210, XLVI.
Appèl: — nominal: 22, 41, 54, 75, 92, 112, 133, 151, 169, 185, 216, 230.
Archief: Schrijven van den Kerkeraad van Groningen over het — der Synode: 211, LIV. Verzorging der Archieven 212, LV. — bewarende Kerk 255 sub 16. Toezicht op het — der Synode 255 sub 17.
Attestaties: Uniforme —: 59, XLVII, 125, XLVIII.

B.

Batavia: Afschrift van een brief van — aan de „Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland”: 179 XXVII, XXVIII, 181, XXIX, 250.
België: — zie Voorlichting.
Bededag: Deputaat voor uitschrijven van een — 255 sub. 20; Rapport van de classis 's-Gravenhage over het uitschrijven van een — 67, LXII. Rapport over het uitgebrachte rapport: 67, LXIII.
Benoemingen: — van Deputaten: 255. Van Curatoren voor de Theologische Hoogeschool: 191. Van Deputaten voor ev. Correspondentie met Deputaten der „Synode-Duursema”: 165.
Bentheim: Voorlichting van — en Oost-Friesland 71, 204 LX, 255.

Berk: Schrijven van oudl. L. — over eventueele samenspreking met de deputaten van de „Synode Duursema”: 139, XV.

Bibliotheek: — der Theol. Hoogeschool. 48.

Buitenlandsche: Benoeming van Deputaten voor de Correspondentie met de — Kerken: 255 sub 7; Verslag van de Deputaten voor de Correspondentie met de — Kerken 121, LVI. Rapport over dit verslag: 122, LVII. Aanvullend rapport: 205, LVIII. Voorlichtingen van — Kerken, die met ons in verband staan: 71, LX. Bentheim, Curaçao, België 204, 227, LXI.

Bureau: Kerkelijk —: 96, 126.

C.

Chr. Geref. Kerk: Zoeken van Contact met de — 88, XI, 89. Deputaten voor het Contact met de — 255 sub 10.

Comité: Vergadering in —: 19, 110, 149, 251.

Commissies: Voorzitters van de — 10; samenstelling van de — 13.

Conférentie: Telegram van de Diacnalen — te Axel 16. Utrecht 248, 254, L, LI.

Contact: Benoeming van een Deputaat om zitting te nemen in de — Commissie. 255 sub 12 — met de Chr. Geref. Kerk 88, XI, 89, 255 sub 10. Interkerkelijk — Israël: 66, XXXIII, XXXIV.

Correspondentie: Deputaten voor de — met Buitenlandsche Kerken: 255 sub 7; Verslag van de deputaten voor — met de Buitenlandsche Kerken 121, LVI. Rapport over dat verslag: 122, LVII. Aanvullend rapport: 205, LVIII.

Credentiebrieven: Nazien der — 2.
Curaçao: Voorlichting van — 71, LX, 204, 227, LXI, 255.

Curatoren: Benoeming van — der

*) De arabische cijfers verwijzen naar de Artikelen der Acta; de romeinsche naar de Bijlagen der Acta.

Theol. Hoogeschool: 191; Verslag van — der Theol. Hoogeschool: 97, III; rapport der Commissie over dit verslag: 98, 101, 102, 116, 117, IV, V, VI.

D.

Deputaten: — als archiefbewarende kerk: 255 sub 16. — voor toezicht op het archief: 255 sub 17. — voor uitschrijven van een bededag 255 sub 20. — voor geestel. werk in de N.O. Polder: 255 sub 14. — voor geestelijke verzorging van en evangelisatie onder Zeevarenden: 255 sub 20. — voor geestelijke verzorging van Militairen: 255 sub 11. — om zitting te nemen in de C(ontact) C(ommissie): 255 sub 12. — om zitting te nemen in het I(nter) K(erkelijk) O(verleg): 255 sub 13. — voor Correspondentie met de Hooge Overheid: 255 sub 1. — voor Zekerstelling van Kerkelijke goederen: 255 sub 2. — voor Correspondentie met Buitenlandsche Kerken: 255 sub 7. — voor voorlichting van Bentheim en Oost-Friesland: 255 sub 6. — voor onderzoek naar positie der Praeadviseerende leden: 255 sub 15. — voor Radiouitzendingen van Kerkdiensten: 255 sub 3. — voor voorbereiding van de volgende Synode: 255 sub 21. — voor Contact met de Christelijke Gereformeerde Kerk: 255 sub 10. — voor eventueele correspondentie met Deputaten der „Synode-Duursema”: 165, 255 sub 9. — voor de Vooropleiding voor de Zending: 255 sub 5. — voor de Zending onder de Heidenen en Mohammedanen: 255 sub 4. — om te onderzoeken op welke wijze de Zending onder de Joden behoort te worden voortgezet: 255 sub 18.

Diaconie: Eventueele adviseurs voor Diaconiën: 61, 124 XLIX. Verhouding van Kerk in haar — met de Hooge Overheid: 248, 254, L, LI.

Diaconale: — Conferentie Utrecht 248, 254, L, LI. Telegram van — Conferentie Axel 16.

Dijk: Afvaardiging van Ds. D. van — naar Amerika: 256, LIX. Schrijven van oudl. J. van — over de verzorging van emeriti: 155, XLII.

E.

Emeriti: Verzorging van — 154, 155, 156, 159, 162, 173, 192, 209 XLII, XLIII, XLIV.

Evangelisatie: Geestelijke verzorging van en — onder Zeevarenden: 49, 65, XXXVIII. Deputaten hiervoor: 255 sub 19.

G.

Gedupeerden: — door Synodebesluiten: 69, LIII.

Geestelijke: — verzorging van Militairen 80, 81, 84, 87, 218, 219, 225, 226, XXXV, XXXVI, XXXVII. — van Zeevarenden: 49, 65, XXXVIII. Deputaten voor — verzorging van Militairen: 255 sub 11. Deputaten voor — verzorging van Zeevarenden: 255 sub 19; Deputaten voor — werk in de N.O. Polder: 255 sub 14.

Getuigenis: — aan alle Gereformeerde Belijders van den Christus in Nederland: 247 XVI.

Goossens: Wijze van behandeling van Revisieverzoek van Ds. S. J. P. — 171. Rapport van de Deputaten van de Synode 1945 over het revisieverzoek van Ds. S. J. P. —: XVII. Praealabele vragen in verband met het revisieverzoek van Ds. S. J. P. —: 172, 187. Lezing van het rapport der Commissie over het revisieverzoek van Ds. S. J. P. —: 174, 177, 182, XVII. Bespreking van dit rapport: 188, 193, 195, 198. Woord van den Praeses na afhandeling van dit rapport: 199. Eventueel zitting nemen van Ds. S. J. P. — 232. Volmacht voor Ds. S. J. P. — van de Kerken op O.-Soemba: 240, XX. Ds. S. J. P. — adviseerend lid der Synode 240.

Groen: Voorstel van oudl. P. — over de verzorging van emeriti: 156.

I.

Ingekomen: — stukken: 17, 28, 43, 77, 93, 115, 129, 134, 153, 170, 186, 201, 217.

Inheemsche: Rapport inzake de stukken betreffende de — Kerken op Oost-Soemba: 231, XIX, 234, 239, 242.

Instemming: — met de Belijdenisschriften: 6, 24, 36, 76, 152, 194, 221, 233, 241.

Interkerkelijk: Deputaten om zitting te nemen in het — Overleg (I.K.O.) 255 sub 13. — Contact Israël: 66, XXXIII, XXXIV. Deputaten voor het onderzoek op welke wijze de Zending onder Joden behoort te worden voortgezet: 255 sub 18.

K.

Kerkenordening: Over eventueele verbetering van de —: 33, 70, XL. Over de singuliere gaven in art. 8 der — genoemd: 29, 68, XLI. Over de verzorging der emeriti naar art. 13 der —: 154, 155, 156, 159, 162,

173, 192, 209, XLII, XLIII, XLIV. Over „Vrijmaking” in verband met art. 38 der — 32, LII.

L.

Londen: Zie Voorlichting.

M.

Militairen: Rapport van Deputaten voor de Geestelijke verzorging der —: 80, XXXV. Rapport door de Commissie uitgebracht over dit rapport, en bespreking daarvan 81, 84, 87. Tweede rapport uitgebracht door Deputaten voor de geestelijke verzorging der — 218, XXXVI. Rapport der Commissie over dit rapport, en bespreking daarvan: 218, 219, 224, XXXVII. Wijziging van het rapport der Commissie?: 226. Dankwoord aan den Rapporteur: 225. Deputaten voor de geestelijke verzorging van —: 255 sub 11.

Moderamen: Verkiezing van het —: 4. Opdracht aan het — t.o.v. de volgende Synode: 255 sub 21.

N.

Noord-Frankrijk: Zie Voorlichting.
Noord-Oost-Polder: Deputaten voor het geestelijk werk in de —: 255 sub 14.

O.

Oost-Friesland: Deputaten voor de voorlichting van Bentheim en Oost-Friesland: 255 b. Zie verder voorlichting.

Opening: — der Synode: 1. — der volgende openbare zittingen: 20, 40, 53, 74, 91, 111, 129, 132, 150, 168, 184, 201, 215, 229, 251.

Openingswoord: — door Ds. D. v. Dijk namens de roepende kerk van Groningen: 1; — van den Praeses der Synode: 5.

Optreden: — van Studenten: 37, VIII.

Overheid: Rapport over de verhouding van onze Kerken in haar diaconiën t.o.v. de Hooge Overheid: 248, 254, L. Opdracht aan Deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid in verband met volkstelling: 257. Benoeming van Deputaten voor de Correspondentie met de — 255 sub 1.

P.

Pers: Toelaten van de —: 11, 21. Publicatie door de —: 144.

Perscommissie: Instelling van de — 11. Aanvulling van de — 206.

Praeadviseerende leden: Aanwezigheid van de —: 3. Welkom aan de — 7. — in Zendingzaken: 14, 23.

Deputaten voor onderzoek naar de positie der — 255 sub 15.

Predikantenbeurs: Aanbeveling van de —: 62. IX.

Preekconsent: — voor Studenten: 37, VIII.

Q.

Quota: — voor de Part. Synodale ressorten in betrekking tot de onkosten van de Generale Synode: 127, 135, 166, 249.

R.

Radio: — Verslag van Deputaten voor de uitzending van — Kerkdiensten: 50. Rapport over, en bespreking van dit verslag: 50, XXXIX. Deputaten voor de uitzending van — Kerkdiensten: 255 sub 3.

Reglement: — van de Theologische Hoogeschool: 101, 116, 117, IV. VI.

Reiskosten: — van afgevaardigden naar de Generale Synode: 127, 135, 166, 249.

Revisie: Wijze van behandeling van het — verzoek van Ds. S. J. P. Goossens: 171. Rapport van de deputaten, benoemd door de Synode van Enschede voor het revisieverzoek van Ds. S. J. P. Goossens: XVII. Praelabele vragen, in verband met dit revisieverzoek: 172, 187. Lezing van het rapport van de Commissie over dit — verzoek: 174, 177, 182, XVIII. Bespreking van dit rapport: 188, 193, 195, 198. Woord van den Praeses na afhandeling van het — verzoek: 199.

Roepende Kerk: Aanwijzing van — voor de volgende Synode: 258.

Rondvraag: Zaken de — betreffende: 257.

S.

Samenspreking: Eventuele samenspreking met deputaten van de Chr. Geref. Kerk: 88, XI, 98. Deputaten onzerzijds hiervoor benoemd: 255 sub 10. Eventuele — met de Deputaten van de „Synode-Duursema”: 136, XII, XIII, XIV. Schrijven van oudl. Berk over eventuele — met deputaten der „Synode-Duursema”: 139, 140, 143, XV. Woord van den Praeses tot de rapporteerende Commissie over eventuele — 145. Drukken van het rap-

port „— ja of neen?": 146. Deputaten voor eventueele — met deputaten van de „Synode-Duursema": 165, 255 sub 9.

Singuliere: — gaven, in art. 8 K.O. bedoeld: 29, 68, XLI.

Slotwoord: — van den Praeses: 259.

Sluiting: — van de Synode: 262.

Soemba: Rapport inzake de stukken betreffende de Inheemsche Kerken op Oost- —: 231, 234, 239, 242, XIX.

Gevolmachtigden van de Kerken op Oost- —: 240, XX, Schrijven van arbeiders op —: 178, 181, 250, XXIV, XXV, XXVI.

Stichting: — voor de financieele verzorging van de Opleiding tot den Dienst des Woords: 45. Financieel verslag van de —: 45, I. Rapport der Commissie over dit verslag: 46, II. Dank aan het Bestuur der Stichting: 47. Zie verder onder Theologische Hoogeschool.

Sudenten: Optreden van —: 37, VIII.

Synode: Samenstelling van de Generale —: 2. Voorbereiding voor de volgende Generale —: 255, sub 21. Gedupeerden door gewraakte — besluiten: 69, LIII.

T.

Tanahomba: — zie Goossens.

Telegram: — van de Diaconaal Conferentie te Axel: 16. — van de Kaapsche Synode: 55.

Theologische Hoogeschool: Verslag van de Curatoren van de —: 97, III. Rapport over dit Curatoren verslag: 98, 101, 102, 116, 117, IV, V, VI. Reglement der —: 101, 116, IV, VI. Financieele verzorging van de —: zie onder Stichting, en Vrouwen-Comité. Eventueele verplaatsing van de —: 58, 60, VII. Curatoren van de —: 191.

Toespraak: — van den Praeses ter gelegenheid van de verjaardag van H.K.H. Prinses Juliana: 25. — van den Assessor tot Prof. Dr. S. Greijdanus, in verband met diens 75e verjaardag: 30. — van den tweeden Scriba tot den Praeses, in verband met het overlijden van diens vader: 202. — van den Praeses bij het einde der Synode: 259. — van Prof. Dr. S. Greijdanus, namens de Praeadviseerende leden: 260. — van den Assessor tot den Praeses, aan 't einde der vergaderingen: 261.

V.

Veldkamp: Schrijven van J. — c.s.: 180, 181, 250, XXX, XXXI, XXXII.

Veldprediker: Instituut van —: 84, 87, 218, 219, 224, XXXV, XXXVI, XXXVII.

Vergadering: Orde der —: 9, 18, 38, 44, 51, 72, 109, 120, 130, 147, 213. — in Comité Generaal: 19, 110, 149, 251.

Verjaardag: — van H.K.H. Prinses Juliana: 25. Schrijven aan H.K.H. Prinses Juliana ter gelegenheid van Haar —: 26. Antwoord van den dienst van H.K.H. Juliana, op dit schrijven: 78. — van Prof. Dr. S. Greijdanus: 30, 56.

Verklaring: De „Korte — van 1905": 103, 106, 108, 113, X.

Verzorging: Geestelijke — van Militairen: 80, XXXV, 81, 84, 87, 218, XXXVI, 219, 224, XXXVII, 225, 226. Deputaten voor de geestelijke — van Militairen: 255 sub 11. Geestelijke — van zeevarenden: 49 65, XXXVIII. Deputaten hiervoor: 255 sub 19. — van Emeriti: 154, 155, XLII, 156, 159, 162, 173, XLIII, 192, 209. XLIV.

Volkstelling: Opdracht aan deputaten voor correspondentie met de Hooge Overheid, bij een eventueele —: 257.

Vonk: Voorstel van Ds. C. — over de verzorging van emeriti: 159.

Voorlichting: — van Kerken in het buitenland, die met ons in verband staan: 71, LX, 204. Benoeming van Deputaten hiervoor: 255 sub 6.

Vrouwen-Comité: — voor den opbouw van de Bibliotheek van de Theol. Hoogeschool: 48. Zie verder onder Theol. Hoogeschool.

Vrijmaking: — in overeenstemming met art. 38 K.O.: 32, LII.

Z.

Zeevarenden: Ambtelijke bearbeiding van en evangelisatie onder —: 49, 65, XXXVIII. Deputaten hiervoor: 255 sub 19.

Zekerstelling: Deputaten voor de — van kerkelijke goederen: 255 sub 2.

Zending: — onder de joden: 66 XXXIII, XXXIV. Deputaten om te onderzoeken op welke wijze de — onder de joden behoort te worden voortgezet: 255 sub 18. Rapport van de werkzaamheden van Deputaten voor de —: 237, XXI, XXII. Rapport over dit zendingsrapport, en het Zendingsblad: 238, 243, 246, XXIII. Deputaten voor de —: 255 sub 4. Voor de vóóropleiding voor de — 255 sub 5.

Zendingsarbeiders: Schrijven van — op Soemba: 178, 181, 250, XXIV, XXV, XXVI.

Zendingsrapport: 237, 238, 243, 246, XXI, XXII, XXIII.

Voornaamste zaken, over welke in een vorige Synode besluiten zijn genomen.

- Benoeming:** — van professoren en: of tijdelijke docenten: Acta 1945 art. 20, 34, 48, 71, 72, 73, 81.
- Geestelijke verzorging:** — van den Noord-Oost-Polder: Acta 1945 art. 24, 27, 39, Bijlage VII. — van de militairen: Acta 1945, art. 42, 51 Bijlage IX. — van de gevangenen: Acta 1945 art. 59, Bijlage XIII. — van de Schippers: Acta 1945 art. 59, Bijlage XIII.
- Gevangenen:** Geestelijke verzorging van de — Acta 1945 art. 59, Bijlage XIV.
- Hulprediker:** Afschaffing van het instituut van —: Acta 1945 art. 38 Bijlage VI.
- Kerken:** Naam der —: Acta 1945 art. 29, 75, 76, Bijlage XVII.
- Legerpredikant:** het instituut van —: Acta 1945 art. 42, 51, Bijlage IX.
- Militairen:** Geestelijke verzorging van —: Acta 1945 art. 42, 51, Bijlage IX.
- Naam:** — der Kerken: Acta 1945 art. 29, 75, 76, Bijlage XVII.
- Opleiding:** Stichting tot financieele verzorging van de — tot den Dienst des Woords: Acta 1945 art. 50, 60, 61, 62; Bijlage XI, XII, XIX.
- Praeadviserende leden:** Positie der —: Acta 1945 art. 21, 35, Bijlage IV.
- Promotierecht:** — der Theol. Hoogeschool: Acta 1945 art. 28, Bijlage III.
- Schippers:** Geestelijke verzorging van —: Acta 1945 art. 63, Bijlage XIII.
- Stichting:** — tot fanc. verzorg. van de Opleiding tot den D.d.W.: Acta 1945 art. 50, 60, 61, 62, Bijlage XI, XIX. Stichtingsacte: Acta 1945, Bijlage XII.
- Zending:** Vooropleiding voor de —: Acta 1945 art. 74. De —: Acta 1945 art. 74, Bijlage XVI.
-

